

ÇEKTE DÜZENLEME YERİ VE İBRAZ SÜRELERİ

Ümmü Gülsüm ÇELİK¹

ÖZET

Çek, 6100 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda sınırlı olarak sayılan kambiyo senedi türlerinden biridir. Para yerine kullanılabilmesi, nakit taşıma sorununu ortadan kaldırması gibi kolaylıklar sağlamasından dolayı özellikle ticari hayatta kullanımı yaygındır. Taşındığı önemden dolayı diğer kambiyo senetleri gibi çek de kanunda özel olarak düzenlenmiştir. Çeke ilişkin farklı kanunlarda düzenlemeler olmakla birlikte temel düzenlemeler TTK'da yer almaktadır. TTK'da çeke ilişkin olarak sıkı şekil şartları öngörülmüştür. Bu şekil şartları senedin çek vasfını taşıması için bulunması zorunlu olan unsurlardır. Bu unsurların bulunmaması halinde senet çek vasfını kazanamayacaktır. Bu şekil şartlarından biri de düzenleme yeridir. Çekte düzenleme yerinin bulunması zorunlu olup kanunda bu unsur alternatifli olarak öngörülmüştür. Ayrıca bir düzenleme yerinin belirtilmemiş olması halinde düzenleyenin adının yanında bir yer yazılı olması halinde bu yer düzenleme yeri olarak kabul edilmektedir. Senedin çek vasfını kazanması için bulunması gerekli olan bu unsur çek hukukunda farklı işlemlere de sahiptir. Düzenleme yeri ile ödeme yerinin aynı veya farklı yerler olmasına göre çekin ibraz süresi de değişmektedir. Ayrıca kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurulması halinde çekin düzenlendiği yerdeki icra daireleri de yetkili olmaktadır. Çek uluslararası alanda kullanılabildiğinden yabancılik unsuru taşıyan bir çekten kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuk kuralları belirlenirken de düzenleme yeri hukuku bazı koşullar altında uygulanacak hukuk olabilmektedir. Bu çalışmada çekte düzenleme yerinin farklı fonksiyonları ele alınarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Çek, Zorunlu Şekil Şartları, Düzenleme Yeri, İbraz Süreleri, Uygulanacak Hukuk.

¹Avukat, DÜHF Özel Hukuk ABD Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi.

ABSTRACT

A cheque is one of the types of exchange notes that are considered limited in the Turkish Commercial Code No. 6100. It is especially common to use it in commercial life because it can be used instead of money and provides convenience such as eliminating the problem of carrying cash. Due to the importance it carries, the cheque, like other bills of exchange, is specially regulated in the law. Although there are regulations in different laws related to the check, the basic regulations are contained in the Turkish Commercial Code. Strict form requirements are stipulated in the Turkish Commercial Code regarding the cheque. Such conditions are the elements that must be present in order for the deed to carry the quality of the check. In the absence of these elements, the promissory note will not be able to qualify as a check. One of the conditions of this form is the location of the arrangement. It is mandatory to have a place of arrangement in the check and this element is stipulated in the law as an alternative. In addition, if a place of arrangement is not specified, if a place is written next to the name of the organizer, this place is considered a place of arrangement. This element, which must be present in order for the deed to acquire the Czech qualification, also has different functions in Czech law. Depending on whether the place of arrangement and the place of payment are the same or different places, the paycheck submission time also changes. In addition, in case of applying for the foreclosure method specific to exchange notes, the enforcement offices at the place where the check is issued are also authorized. Since the cheque can be used internationally, the rules of law to be applied in disputes arising from a cheque with a foreign element are determined, and the law of the place of regulation may be the law to be applied under some conditions. In this study, the different functions of the place of arrangement of the check will be examined by considering.

Keywords: Check, Mandatory Form Requirements, Place of Issuance, Submission Periods, Applicable Law.

GİRİŞ

Çek, kıymetli evrakın özel bir türünü oluşturan kambiyo senetlerindedir. Kambiyo senetleri kanunda sınırlı sayıda düzenlenmiş olup bunlar poliçe, bono ve çekdir. Ticaret Kanunu'nun kıymetli evraka ayrılmış olan 3. Kitabında ayrı bir kısımda özel hükümlerle düzenlenmişlerdir. Taşdıkları önem dolayısıyla kanun koyucu kambiyo senetlerini sıkı şekil şartlarına tabi tutmuştur. Bu kambiyo senetlerinden çalışma konumuzu oluşturan çek, poliçe ve bononun aksine bir kredi aracı olmayıp ödeme aracı niteliğinde olduğundan özellikle ticari hayatta nakit para yerine kullanılmaktadır. Yalnızca ülkemizde değil dünyada yaygın bir kullanım alanı olan çek, nakit yerine kullanılabilmesi ve sağladığı diğer kolaylıklar dolayısıyla da gittikçe genişleyen bir kullanım alanı bulunmaktadır. Taşdığı önem dolayısıyla Ticaret Kanunu ile çeki ilişkin özel düzenlemeler hüküm altına alınmış ayrıca yalnızca çeki ilişkin düzenlemelerin yer aldığı Çek Kanunu kabul edilerek yürürlüğe konulmuştur. Bu düzenlemelerde çekin tabi olduğu şekil şartları yer almaktadır. Kanunda yer verilen bu şekil şartları bir senedin çek vasfını kazanabilmesi için bulunması gereken zorunlu unsurları oluşturmaktadır. Bu zorunlu şekil şartlarından biri düzenleme yeri olup kanunda alternatifli olarak öngörülmüş bir şekil şartıdır. Nitekim senet metninde düzenleme yeri olarak ayrıca bir yerin yazılmaması çeki doğrudan geçersiz kılmayacak, bu halde düzenleyenin adının yanında bir yer yazılı olması halinde bu yer düzenleme yeri olarak kabul edilecektir. Ancak burada da bir yer yazılı olmaması halinde senet çek vasfını kazanamayacaktır. Senedin çek vasfını kazanmasına etki eden bir unsur olan düzenleme yerinin tespiti oldukça önem arz etmektedir.

Çekte düzenleme yerinin idari bir birim olması ve bu idari birimin kısaltılarak yazılması konusunda gerek doktrinde gerek içtihatlarda tartışmalı olan ve istikrar kazanamamış bir konudur. Çalışmamızda çekin tanımı, hukuki ve ekonomik niteliğine değindikten sonra çekte düzenleme yeri ele alınacak olup düzenleme yerinin mevzuatımızda düzenlenişi, düzenleme yerinin belirlenmesi noktasında doktrinindeki tartışmalı noktalar içtihatlarla birlikte incelenecektir. Düzenleme yerinin tespiti konusu ayrıntılı olarak ele alındıktan sonra icra iflas hukukunda kambiyo senetlerine özgü takip yolu medeni usul hukukundaki yetki kurallarıyla birlikte ele alınacak ve düzenleme yerinin yetkili icra dairesinin belirlenmesi açısından önemine değinilecektir. Ayrıca düzenleme yerinin önem arz ettiği diğer konular olan ibraz sürelerinin belirlenmesi ve yabancılık unsurunun söz konusu

olduğu çeklere ilişkin ihtilafların çözümünde kullanılacak hukuk kurallarının belirlenmesinde düzenleme yerinin etkisi ele alınarak düzenleme yerinin farklı hukuk disiplinlerine etkisine dikkat çekilecektir.

I-GENEL OLARAK ÇEK ve ÇEKİN ZORUNLU UNSURLARI

Türk Ticaret Kanunu'nun 6 kısımdan oluşan 3. Kitabı, kıymetli evraka ayrılmış olup kambiyo senetleri Dördüncü Kısımda(md. 670-823) düzenlenmiştir. Kanun koyucu kambiyo senetlerine ilişkin kısım altında poliçe, bono ve çeki düzenlemiştir. Çek hukuku kıymetli evrak hukukunun temel düzenleme alanlarından birini oluşturmaktadır. Diğer kambiyo senetlerinin aksine çek, kredi değil bir ödeme aracı niteliğindedir.² Ödeme aracı niteliğinde olması dolayısıyla nakit taşıma ihtiyacını ortadan kaldırmak gibi kullanıcılarına birçok kolaylık sağlamaktadır. Sağladığı kolaylıklardan dolayı özellikle ticari hayatta yaygın olarak kullanılmaktadır.³ Kullanımının yaygın olmasından ötürü diğer iki kambiyo senedinden farklı olarak çeki ilişkin özel bir kanun yapılması ihtiyacı doğmuş ve bu ihtiyacı karşılamak için çeki ilişkin özel düzenlemelerin yer aldığı 5941 sayılı Çek Kanunu kabul edilmiştir.⁴ Çeki ilişkin, Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, İcra-İflas Kanunu⁵, Türk Ceza Kanunu⁶

²KENDİGELEN, Abuzer: **Çek Hukuku**, On İki Levha Yayınları, 5. Baskı, 2019, İstanbul, s. 47; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Vedat Yayıncılık, 12. Baskı, 2019, İstanbul, s. 260; BAHTİYAR, Mehmet. **Kıymetli Evrak Hukuku**, Beta Yayınları, 14. Baskı, 2016, İstanbul, s. 125.

³KAMACI, Ekin Cansu/ ÖNDER, Fahrettin: **“Kambiyo Senetleri İle Makbuz Senetlerinin Benzer ve Farklı Yönleri”**, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 11, S 1, Y 2021, s. 229-253.

⁴5941 sayılı Çek Kanunu 14.12.2009 tarihinde kabul edilerek, 20.12.2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup halen yürürlüktedir.

⁵İİK'da kambiyo senetlerine özgü özel bir takip usulü düzenlenmiştir. Kambiyo senetleri diğer takip yollarından ayrı özel olarak düzenlenmiş olan kambiyo senetlerine özgü takip yollarına tabidir. Bu takip yollarına özgü kurallar iki bölüm şeklinde düzenlenmiştir. İcra-İflas Hukukunda kambiyo senetlerine özgü takip yolları, haciz yolu (İİK 168-170b) ve iflas yolu (İİK 171 vd.) olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Bu özel takip yollarının her ikisi de, İİK'nın “İflas yolu ile takip” başlıklı altıncı bölümünde hüküm altına alınmıştır.

⁶Kambiyo senetleri TCK anlamında resmi belge niteliğinde olup “Kamu Güvenine Karşı Suçlar”(md. 197 vd.) başlığı altında Resmi Belge Sahtecilik Suçu kapsamında düzenlenmiştir. Kanun koyucu taşıdıkları önem dolayısıyla kambiyo senetlerini de resmi belge niteliğinde kabul ederek bu belgelere ilişkin sahteciliği resmi belgede sahtecilik kapsamında cezalandırmaktadır. Yargıtay içtihatları da TTK'da sayılan unsurları taşıyan ve kambiyo senedi niteliğinde olan kıymetli evrakta yapılan sahteciliği resmi belgede sahtecilik olarak kabul etmektedir. *“Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 14.12.1992 tarihli ve 1/5 ile Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 24.03.1998 tarihli ve 51/106 Sayılı kararlarında açıklandığı üzere; kambiyo senetlerinde yapılan*

gibi muhtelif kanunlarda da hüküm bulunmakla birlikte temel düzenlemeler TTK ve ÇekK'da yer almaktadır.

A.Çek Kavramı

Çekin tanımına ilişkin doktrinde bir görüş birliği mevcut değildir. Ayli/Yardımcıoğlu çeki, “düzenleyen tarafından çekle işleyen hesabın bulunduğu bankaya (muhabata) hitaben yazılan, üzerinde yazılı belli tutardaki paranın, lehine çek düzenlenmiş şahsa (lehtara) ya da çeki ondan usulüne uygun devralan şahsa (hamile) kayıtsız ve şartsız ödenmesi konusunda bir havaleyi ihtiva eden, kıymetli evrak niteliğine sahip senet”⁷ şeklinde tanımlamaktayken Poroy/Tekinalp “TTK'da öngörülen sıkı şekil şartlarına bağlı olarak düzenlenen, para borçlarını ödeme amacına özgülenmiş, yazılı ve soyut bir havale”⁸ Bahtiyar, “ekonomik açıdan nakit kullanılmaksızın ödeme yapılmasına imkan tanıyan bir ödeme aracı”⁹; Domaniç ise çeki, “münhasıran bir bankaya hitaben yazılabilen, kanuni şekil şartlarına tâbi, kıymetli evraktan madut ve sadece nakde taallük edebilen hususi bir havale senedi”¹⁰ şeklinde tanımlamaktadır. Her ne kadar çekin tanımına ilişkin bir görüş birliği mevcut olmasa da

sahteciliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için, ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen bütün unsurları taşıması gerekir. Aksi takdirde yasal unsurları taşımayan bir kambiyo senedinde sahtecilik yapılması halinde fiil, özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. 6102 Sayılı Kanun'un 776. maddesi uyarınca çek metninde bulunması gerekli zorunlu unsurlardan olan “keşide yeri” bulunmaması halinde senedin özel belge niteliğinde olacağı, dosya içerisinde bulunan suça konu çek fotokopisi üzerinde heyetimizce yapılan gözlemlerde çekin keşide yerinin belirtilmediği bu nedenle çek vasfında bulunmadığı anlaşıldığından, sanığın eyleminin TCK'nin 207. maddesi uyarınca özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeden, resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet hükmü kurulması...” (Yargıtay 11. CD, 2018/6691 E. , 2022/12638 K. , 15.06.2022 T. ; Yargıtay 11. CD, 2018/830 E. , 2020/5468 K., T. 03.10.2020; Yargıtay 11. CD, 2021/37260 E. , 2021/10371 K. , 22.11.2021 T. /KİB, E.T. 02.10.2022). Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz. TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayınları, 15. Baskı, 2017, s. 898 vd. ; AKDOĞAN, Cem Alper: “*Belgede Sahtecilik Suçlarında Belge Kavramı*”, Turkish Buisness Journal, C 3, S 5, Y 2022, s. 14-31; GÖRKEMLİ, Burcu: “*Ceza Hukukundaki Sahtecilik Suçları İle Vergi Ceza Hukukundaki Sahte Belge Düzenleme-Kullanma Suçu*”, TAAD, S 47, Y 2021, s. 407-434.

⁷AYLİ, Ali/ YARDIMCIOĞLU, Didem. “*Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, B 2015, s. 3195; Çekin tanımı konusunda bir görüş birliği sağlanamadığından farklı görüşler için ayrıca bkz: CEBECİ, Emine. “*Çekin Ziyai ve İptali*”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, 2014, s. 7-8; POROY/TEKİNALP, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, Vedat Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş ve Yeniden Yazılmış 22. Baskı, İstanbul, 2018, s.310 vd.; BAHTİYAR, s. 128.

⁸POROY/TEKİNALP, s.310.

⁹Ayrıca bkz. BAHTİYAR, s. 128.

¹⁰DOMANIÇ, Hayri: *Kıymetli Evrak Hukuku, Fakülteler Matbaası*, 2. Baskı, İstanbul, 1975.

yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere çekin temelinde bir havale ilişkisi olduğu kabul görmektedir. Bu husus doktrin ve Yargıtay¹¹ tarafından tartışmasızca kabul edilmektedir.

B.Hukuki Niteliği

1.Kambiyo Senedi Niteliği

Kambiyo senetleri, TTK'nın kıymetli evraka ayırdığı, Üçüncü Kitabının Dördüncü Kısımında düzenlenmiştir. Kambiyo senetleri olarak nitelendirilen kıymetli evraklar kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Bunlar; poliçe, bono ve çekdir.¹² Kıymetli evraklar farklı ölçütler dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmalardan içerdikleri hakkın türüne göre yapılan kıymetli evrak sınıflandırmasında¹³ para alacağını temsil eden senetler¹⁴ alt başlığı bulunmaktadır. Bu sınıflandırma dikkate alındığında poliçe, bono ve çekten ibaret kambiyo senetlerinin bu sınıflandırma türüne girdiği ve kambiyo senetlerinin alacak hakkı içeren senetlerden olduğu görülmektedir¹⁵.

Kambiyo senetlerine ilişkin düzenlemeler incelendiğinde uygulaması daha az olmasına rağmen poliçenin detaylı olarak düzenlendiği ancak uygulaması daha çok olmasına rağmen çek(TTK md.780-823) ve bonoya(TTK md.671-675) tahsis edilmiş sınırlı düzenleme olduğu

---

¹¹ “...Kıymetli evrak olmasının yanında kambiyo senedi olan çek; Kanun'da öngörülen sıkı şekil şartlarına bağlı olarak düzenlenen, para borçlarını ödeme amacına özgülenmiş, yazılı ve soyut bir havaledir”(YHGK, 2021/19-659 E. , 2022/82 K. , 09.02.2022 T.); “...Çek, kanunun öngördüğü belirli şekil şartlarına bağlı, soyut ve kayıtsız şartsız bir bedelin ödenmesi konusunda sadece bankalar üzerine düzenlenebilen, kıymetli evraktan sayılan özel bir havaledir”(YHGK, 2017/19-1789 E. , 2021/1292 K. , 21.10.2021 T. / KİB, E.T. 04.10.2022).

¹²KENDİGELEN/KIRCA, *Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar/Kambiyo Senetleri*, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, Kasım 2019, İstanbul, s.58.

¹³KENDİGELEN/KIRCA, s.58; POROY/TEKİNALP, s. 51 vd.

¹⁴“Temsil ettiği hakkın türü bakımından kıymetli evraklar sınıflandırması kendi içinde iki alt türü ihtiva etmektedir. Bu alt türlerden biri alacak senetlerini oluşturmaktayken diğeri emtia senetlerini oluşturmaktadır. Alacak senetlerinde senet bir alacak hakkını içerir. Bu alacak hakkının konusu bir miktar para veya başka bir edim olabilir. Konusu para olan alacak hakkı bir miktar paranın ödenmesine; konusu para dışında bir edim olan alacak hakkı ise, bir miktar paranın ödenmesinden başka bir edimin yerine getirilmesi talebine ilişkindir. Konusunu bir miktar paranın ödenmesi olan para alacağı senetlerinin en bilinen örnekleri kambiyo senetleri olarak nitelendirilen poliçe, bono ve çekdir.” Ayrıca Bkz. ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 23; BAHTİYAR, s. 44.

¹⁵BAHTİYAR, s. 44; POROY/TEKİNALP, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, Vedat Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş ve Yeniden Yazılmış 22. Baskı, 2018, İstanbul. s.6-7; KENDİGELEN/KIRCA, s.7.

görülmektedir. Bunun nedenine bakıldığında ise kambiyo senetleri düzenlenirken İsviçre Hukuku'nun esas alınmasıdır. İsviçre Hukuku'nun takiben tarihi gelişimden hareket edilmiştir.¹⁶ Kanunda ayrıntılı olarak poliçeye ilişkin hükümler düzenlenmiş ve TTK 818. md. ile çek hakkında poliçeye ilişkin hükümlere atıf yapmakla yetinilmiştir.¹⁷ Ancak yukarıda değinmiş olduğumuz üzere özellikle ticari hayatta çekin kullanımı oldukça yaygındır. Bu nedenle çekte ilişkin kanuni düzenleme ihtiyacından kaynaklı olarak ÇekK kabul edilmiştir. Bu kanun özel nitelikteki bir kanun olup münhasıran çek hukukuna ilişkin düzenlemeler hükme bağlanmıştır.

2.Havale Niteliği

Çekin hukuki niteliğine bakıldığında, çekte poliçe ve bono gibi üçlü bir ilişki olduğu ve çekin bir havale aracı olduğu görülmektedir. Bu husus yukarıda yer verilen çek tanımlarından da anlaşılabilir. Ancak çekteki havale ilişkisi alelade bir havale olmayıp; nitelikli bir havale ilişkisidir.¹⁸ Çünkü diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi, çek de sıkı şekil şartlarına tabidir. Diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi çekin de yazılı olması ve özellikle kayıtsız ve şartsız bir ödeme emrini içermesi yasal bir zorunluluktur.¹⁹ Ayrıca çekteki üçlü ilişkinin muhatap tarafını her zaman için bir banka oluşturmak zorundadır.²⁰ Çekin alelade havale²¹den bir diğer farkı ise düzenleyenin ödememeden sorumlu olması ve bu sorumluluktan kurtulamamasıdır.

¹⁶KENDİGELEN/KIRCA, s.139; Kanuni düzenlemede poliçe detaylı olarak düzenlenmiş, bono ve çekte ilişkin olarak özel düzenlemeler ayrıca hükme bağlanmıştır. Özel düzenlemeleri dışında kalan hususlara ilişkin olarak da poliçeye ilişkin hükümlere atıf yapılmakla yetinilmiştir.

¹⁷BOZER, Ali /GÖLE, Celal: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 8. Baskı, Ankara, 2018, s. 221.

¹⁸ Gerek Doktrinde gerekse Yargıtay içtihatlarında çekin tanımı yönünden tartışmasız olarak çekin bir havale ilişkisine dayandığı kabul edilmektedir. Örnek Yargıtay kararları için bkz. “Çekin Tanımı” bölümü Dn. 16.

¹⁹AYLI/YARDIMCIOĞLU, s 3198; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s 260.

²⁰Bu zorunluluk, TTK md. 782'de hüküm altına alınmış olduğundan bu konuda herhangi bir duraksama söz konusu değildir. Banka kavramından ne anlaşılması gerektiği ise ÇekK'da 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'na atıf yapılmak suretiyle düzenlenmiştir.

²¹Havale 6098 sayılı TBK'nın 555. Maddesinde ““*Havale, havale edenin, kendi hesabına, para, kıymetli evrak ya da diğer bir misli eşyayı havale alıcısına vermek üzere havale ödeyicisini; bunları kendi adına kabul etmek üzere havale alıcısını yetkili kıldığı bir hukuki işlemdir.*” şeklinde tanımlanmıştır. Ancak çekteki havalede muhatapın her zaman için bir banka olması zorunlu olması, havaleye konu olarak yalnızca belirli bir paranın

3. Ekonomik İşlevi ve Ödeme Aracı Niteliği

Çek, poliçe ve bono gibi, kıymetli evrakın özel bir türü mahiyetinde olan ve kanunda özel olarak düzenlenen kambiyo senetlerindedir²². Kambiyo senetleri, içerdikleri hakkın türüne göre yapılan kıymetli evrak sınıflandırmasında alacak hakkını içeren senetler arasında yer almaktadır.²³ Çek yaygın bir kullanım alanına sahiptir. Üstelik yalnız bizim ülkemizde değil, dünya genelinde yaygın bir kullanım alanına sahiptir.²⁴ Ekonomik işlevi açısından bakıldığında çek, bir ödeme aracıdır.²⁵ Poliçe ve bono ekonomik işlevi açısından kredi aracıyken çek bir kredi aracı olmayıp ödeme aracı mahiyetindedir.²⁶ Çek aracılığıyla ödeme yapılabilmesi, düzenleyeni nakit taşıma sorunundan kurtarmakta ve böylelikle birçok kolaylık sağlamakta ve birçok riske karşı da korumaktadır. Bu sayede düzenleyen çalınma, kaybolma ve yanlış sayma gibi risklere karşı korunmakta, nakit para taşıma yükünden kurtulmaktadır.²⁷

kayıtsız şartsız havalesinin söz konusu olması ve daha birçok yönüyle çekteki havale, alelade havaleden farklıdır. Çekteki havalenin nitelikli bir havale ilişkisi içerdiği kanun hükümlerinden anlaşılabilmele doktrin ve Yargıtay içtihatları ile de kabul edilmektedir. TBK’da havale düzenlemesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. İSLAMOĞLU, Gülşah: **“Havale”**, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 14, S 2, Y 2019, s. 525-552.

²²Kambiyo senetlerinin kıymetli evrak hukukundaki önemini anlatmak için ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN: *“Kıymetli evrak içerisinde kambiyo senetleri(poliçe, bono, çek) o denli önemli bir yer işgal etmektedir ki; aynen “Medeni Hukuk=Özel Hukuk” örneğinde olduğu gibi bunlar bazen birbirinin müteradifi(eş anlamlısı) olarak kullanılmaktadır”* ifadelerini kullanmaktadır. Adı geçen hukukçuların kullandığı ifadeler kambiyo senetlerinin kıymetli evrak hukukundaki önemini ortaya koyar niteliktedir. Taşındıkları bu önem dolayısıyla TTK’da da kambiyo senetlerine ilişkin hükümler ayrıca ve özel olarak düzenlenmiştir. Ayrıca kambiyo senetlerine ilişkin İcra-İflas Hukukumuzda ayrı bir takip yolu da mevcuttur.

²³KAMACI/ÖNER, s. 234; ÖZTAN, Fırat: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, 2021, Ankara, s. 32 vd.; POROY/TEKİNALP, s. 51 vd.

²⁴Çekin tarihsel gelişimine bakıldığında çok uzun süreden beri yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde modern çekten farklı olmakla birlikte kişilerin altın, gümüş vb. değerli madenleri ve kağıt banknotlarını sarraf, banker gibi kişilere bırakarak karşılığında kişilerin bizzat imzaladığı yazılı borç ikrarı niteliğindeki senetlerin, duyulan güven dolayısıyla ödeme aracı olarak kullanılmaya başlanmasıyla günümüzdeki çeklerin temeli atılmış olmaktadır. Bu senetler çek hukukunun gelişimine ön ayak olmuştur. Çekin tarihsel gelişimine ilişkin, Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz. KENDİGELEN, s. 13 vd. ; DEMİRCİ, Serdar: **“Türk Hukukunda Elektronik Çeke Doğru, Dünü ve Bugünüyle Çek”**, Ankara Barosu Dergisi, 2020/3, s. 1-48.

²⁵BAHTİYAR, s. 125.

²⁶ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 260.

²⁷BAHTİYAR, s. 125; AYLI/YARDIMCIOĞLU, s. 3200.

Bu nedenle bir kambiyo senedi türü olan çek, güvenilir bir ödeme aracı niteliğindedir.²⁸ Üstelik paranın bankada tutulmasına imkan sağlamak suretiyle söz konusu paradan faiz geliri elde edilmesini de kolaylaştırmaktadır.

Doktrinde çek ekonomik işlevi yönünden ödeme aracı olarak da tanımlanmasına²⁹ rağmen TTK çekin ödeme aracı olduğuna ilişkin açık bir düzenlemeyi hükmeye bağlamamıştır.³⁰ Ancak yorum yoluyla kanun koyucunun çekin ödeme aracı olmasını arzuladığı sonucuna varmak mümkündür. Nitekim poliçe ve bonoya vade kaydı konulabildiğinden bunların kredi aracı oldukları kabul edilmektedir.³¹ Ancak TTK md. 795/1’de , “Çek görüldüğünde ödenir. Buna aykırı herhangi bir kayıt yazılmamış hükmündedir” düzenlemesiyle çekte vadeyi yasaklamış bulunmaktadır.³² Çekte vade kaydı

²⁸DEMİRCİ, Serdar: *“Türk Hukukunda Elektronik Çeke Doğru, Dünü ve Bugünüyle Çek”* , Ankara Barosu Dergisi, 2020/3, s. 1-48; Ayrıca Yargıtay da içtihatlarında çekin ödeme aracı olduğuna vurgu yapmaktadır. Örnek Yargıtay kararı için bkz. *“Çek bir ödeme aracı olduğundan çekte vade olmaz, ibraz süreleri kanunda olabildiğince kısa tutulmuştur. Çek muhatap bankaca görüldüğünde ödenir”*(YHGK, 2021/19-659 E. , 2022/82 K. , 08.02.2022 T. / KİB, E.T. 05.10.2022).

²⁹İMREGÜN, Oğuz: *Kıymetli Evrak Hukuku*, 3. Baskı, İstanbul, 2003, . 119.

³⁰KÖLE, Mehmet/GÖRGÜLÜ, Fatma: *“Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.21, S. 35, Y. 2016, s. 79-157.

³¹Kanunda her ne kadar çekte vade yasaklanmış olsa da uygulamada çekin düzenleme tarihinin ileri bir tarih olarak gösterilmesi suretiyle bir tür vade oluşturulduğu görülmektedir. Ödeme aracı olarak kullanılmasında kolaylık sağlayan vade kaydı yasağı, düzenleme tarihinin ileri bir tarih olarak gösterilmesiyle aşılmış olmaktadır. Böylelikle çekte bir tür vade meydana getirilerek kredi ve teminat amacıyla kullanılmaktadır. İleri tarihli çeke ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. YILDIRIM, Ali Haydar: *“Türk Hukuku’nda Vadeli Çek(İleri Tarihli Çek) ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler”*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 21, S 4, Y 2017, s. 91-119; POROY/ TEKİNALP, 379-381; Ayrıca çekin ileri tarihli düzenlenmesinden kaynaklı olarak uygulamada bir tür vadeli çek yaratılmasından dolayı doktrinde “vadeli çek” kavramının kullanıldığı da görülmektedir. Buna ilişkin bkz. BAHTİYAR, Mehmet. *“5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek”*, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.2, Y. 2013, s. 47-58.

³²Her ne kadar uygulamada çeklerde düzenleme tarihi olarak ileri bir tarih gösterilerek bir tür vade yaratılmış olsa da Yargıtay bu hususun çekin bir kredi değil ödeme aracı olma niteliğini ortadan kaldırmayacağını vurgulamaktadır. Örnek karar içi bkz. *“Ticari hayatta yaygın olarak ileri tarihli çek düzenlenerek çekin kredi veya teminat aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanım şeklinin dahi çekin ödeme aracı olma özelliğini ortadan kaldıramayacağı unutulmalıdır. Çek muhatap banka tarafından görüldüğünde meşru hamil olan kişiye nakden ödenir.”* (YHGK, 2021/19-659 E. , 2022/82 K. , 08.02.2022 T. / KİB, E.T. 05.10.2022); POROY/ TEKİNALP, 379-381.

yasaklandığından çekin kredi aracı olmasından ziyade bir ödeme aracı olarak kullanılmasının arzu edildiğini söylemek mümkündür.³³

C.Çekin Zorunlu Unsurları

Çekin yaygın bir kullanım alanına sahip olması, düzenlenerek tedavüle çıkarılmasının kişilere birtakım ağır sorumluluklar yüklemektedir. Bu nedenle bu ağır sorumluluğu hafifletmek ve dolaşım güvenliğini sağlamak için çek için de diğer kambiyo senetlerinde olduğu gibi sıkı şekil şartları öngörülmüştür.³⁴ Çekin geçerliliğine ilişkin bu şekil şartları TTK'nın çekerle ilişkin özel hükümlere tahsis edilen maddelerinden 780 ve 781. maddelerinde düzenlenmiştir. Bir çekin geçerlilik kazanabilmesi için kanunda sayılan bu zorunlu unsurları taşıması ve çekin geçersizliğine neden olacak unsurları bünyesinde bulundurmaması gerekir. Bir senedin çek vasfını taşıyabilmesi için bulunması gereken zorunlu unsurlar TTK m. 780 ve ÇekK'da sayılmıştır. Bu iki kanun çekerle ilişkin hükümleri düzenleyen iki temel kanundur. Her iki kanun da çekin şekil şartlarına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Bir senedin çek niteliğini kazanabilmesi için taşıması gereken unsurlar TTK m. 780'de sayılmıştır. Bu unsurlardan ikisi alternatifli olarak düzenlenmiştir. Çekerle ilişkin özel düzenlemeleri içeren ÇekK'nın 2. maddesinde de çekin taşıması gereken unsurlar tek tek sayılmıştır. Ancak TTK'da sayılan unsurları taşıyan bir çekin ÇekK'da yer alan unsurları taşıyamaması çekin geçerliliğini etkilemeyecektir.³⁵ Başka bir deyişle ÇekK'daki unsurların eksikliği çekin geçersizliğine yol açmayacaktır.³⁶

TTK'da çekin zorunlu geçerlilik koşulları olarak; çek kelimesi³⁷, belirli bir bedelin³⁸ ödenmesine ilişkin kayıtsız-şartsız havale³⁹, muhatabın ticaret unvanı⁴⁰, düzenleme tarihi⁴¹,

---

³³GENÇTÜRK, Muharrem: *“Çek Kanununda Düzenlenen Yeni Sisteme Göre İleri Tarihli Çekler Üzerine Bir Değerlendirme”*, EÜHFD, C 15, S 1-2, Y 2011, s. 120-159; YILDIRIM, s. 91 vd. ; AYLI/YARDIMCIOĞLU, s. 3196; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 262; POROY/ TEKİNALP, s. 309 vd.

³⁴KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. 80.

³⁵HELVACI, Mehmet/AKSU, Raziye: *“Çekte Baskı Tarihinin Muhatap Bankanın Sorumluluğuna Etkisi”*, MÜHF-HAD, C23, S 2, s. 223-248.

³⁶Bu hüküm ÇekK md. 2/9 hükmü ile açıkça düzenlenmiştir. Böylelikle TTK'daki unsurların varlığı senede çek vasfını kazandırmak için yeterli olmaktadır. ÇekK'daki unsurların eksikliği senedin çek vasfını kazanmasına etki etmeyecektir.

³⁷Senette çek kelimesinin geçmesi zorunlu olmakla birlikte bunun Türkçe olması zorunlu değildir. Senet yabancı bir dilde düzenlenmiş ise o dilde çek karşılığı olan sözcük senede yazılmalıdır. Ayrıca çek kelimesi senet metnine hiçbir kısaltma yapılmadan yazılmalı ve bu kelime yerine aynı anlama gelse dahi başka bir kelime

düzenleyeninin imzası⁴², seri numarası ve karekod⁴³, düzenleme yeri ile ödeme yerleri sayılmıştır. Bunlardan düzenleme yeri ile ödeme yeri alternatifli unsurlar olarak hükme

kullanılmamalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 270; KENDİGELEN, s. 92; Bülow, SchG Art. 1 Rn. 2(KENDİGELEN, **Çek Hukuku**, s. 92 dn. 125'ten naklen).

³⁸Çekin konusunu ancak bir para bedelinin ödenmesi oluşturabilir; para dışında herhangi bir misli eşya veya kıymetli evrak, altın, fon ya da menkul kıymet çekin konusunu oluşturamaz; KENDİGELEN, s. 94-95; PULAŞLI, Hasan: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Adalet Yayınevi, 7. Baskı, Adana, 2005, s. 170.

³⁹Çekteki havale ilişkisi alelade bir havale olmayıp nitelikli bir ilişki niteliğindedir. Çekteki havale uygulamada “ödeyiniz” şeklinde ifade edilmektedir. Çekler alacak hakkı içeren senetler olup söz konusu alacağın belirli bir miktar para olması gerekmektedir. Ayrıca çekte belirli bir miktarın ödenmesine ilişkin havalenin hiçbir kayda ve şarta bağlanmaması da geçerlilik koşuludur. Örneğin bir satım sözleşmesinde taraflardan birinin borcunun ifası amacıyla karşı tarafa çek vermiş olması halinde “satışa konu malın teslimi halinde”, “karşı tarafın borcunu ifa etmesi halinde” ya da “karşı tarafın edimini eksiksiz yerine getirmesi halinde X tl ödeyiniz” şeklinde havaleler kayda ve şarta bağlandığı için çeki geçersiz kılacaktır. Ayrıca “ödeyeceğim” gibi taahhütler havale niteliğinde olmadığı için yine çekin geçersizliği ile sonuçlanacaktır. Ayrıntılı bilgi için bkz; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 271; BOZER / GÖLE, s. 243-244; TUNA, E/ GÖÇ GÜRBÜZ, D: **Ticaret Hukuku Prensipleri Kıymetli Evrak**, Ankara, 2018, s:268; “... Sözleşme ve protokol içeriğinden; dayanak çeklerin tahsilini, (...malların teslimi, teslim edilen malların marka ve kaliteleri, hukuki ve mali sorumluluk yüklenilmesi, ödemenin imkânsız hale gelmesi durumu vs...) belli bazı koşullara ve edimlere bağlanıldığı görülmektedir. Bu durumda TTK'nun 692/2. maddesinde belirtilen kayıtsız şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havaleyi ihtiva ettiğinden söz etmek mümkün değildir” (**Yargıtay 12. HD. , 2007/1426 E. , 2007/4773 K. , 15.03.2007 T./KİB, E.T. 06.10.2022**).

⁴⁰ Çekte muhatap TTK md. 782 hükmü uyarınca ancak bir banka olabilir. Ancak bu zorunluluk Türkiye’de ödenecek çekler için geçerlidir. Bazı ülkelerde çekte muhatabın gerçek kişi olması da mümkündür. Bu nedenle kanunda bu hüküm ayrıca düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin temelinde ise çekin ödeme yeri hukukuna tabi olmasından kaynaklanmaktadır. Banka kavramından ise, Bankacılık Kanununa tabi müessese anlaşılmalıdır; KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. 91.

⁴¹Poliçenin aksine çekte vade değil ibraz süreleri vardır. Çek bir ödeme aracı olup muhatap bankaya ibrazı halinde ödenmektedir. Düzenleme tarihi özellikle ibraz sürelerini belirlemek açısından önem taşımaktadır. Çünkü ibraz süresi düzenleme tarihi itibarıyla işlemeye başlamaktadır; BAHTİYAR, Mehmet: “**Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Keşide Tarihi ve İmkânsızlığı**”, Makaleler I, İstanbul 2008, s. 237; AYLI, Ali/YARDIMCIOĞLU, Didem: “**Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi**”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, B. 2015, s. 3195-3239.

⁴²TBK uyarınca elektronik imza da elle atılan imza ile aynı sonuçları doğurmaktadır. Ancak TTK’da kambiyo senetlerinde imzanın elle atılan ıslak imza olması koşulu bulunmaktadır. bu nedenle bir kambiyo senedi türü olan çekin elektronik imza ile imzalanması mümkün olmayıp senedin çek vasfını kazanabilmesi için imzanın mutlaka düzenleyen tarafından elle atılan ıslak imza olmalıdır; KENDİGELEN, s. 242.

⁴³Bu iki unsur daha önce çekte bulunması zorunlu unsurlar olmayıp ihtiyari olarak bulunabilecek unsurlar arasında yer almaktaydı. Ancak 6728 Sayılı Kanun ile TTK md. 780’de sayılan unsurlara bu iki yeni unsur eklenmiştir. Buna göre banka tarafından verilen karekod ve seri numarasının çek üzerinde bulunması gerekmektedir. Daha önce çekin ihtiyari unsurları arasında bulunan bu iki unsur zorunlu hale getirilerek piyasada

bağlanmıştır. Bu nedenle çek metninde düzenleme yeri ile ödeme yerinin yazılmamış olması çeki hemen geçersiz kılmayacaktır. Kanunda bunlara alternatif olarak öngörülen koşulun sağlanıp sağlanmadığına bakılacak, eğer alternatif koşul sağlanmıyorsa söz konusu senet çek vasfını kazanamayacaktır. Bu iki unsur aşağıda ayrıntılı olarak incelenecektir.

II-ÇEKTE DÜZENLEME YERİ ve ÖNEMİ

A.Çekte Düzenleme Yeri

1.Genel Olarak

TTK md. 780/1 hükmü uyarınca, çekte bulunması gereken zorunlu şekil şartlarından biri de düzenleme yeridir. Çekin düzenlendiği yerin senet metninde gösterilmesi zorunludur⁴⁴. Ancak çekte düzenleme yerinin gösterilmemiş olması çeki hemen geçersiz kılmayacaktır. Kanun koyucu düzenleme yerine alternatif de belirleyerek hükme bağlamıştır. Başka bir deyişle senede açıkça yazılmamış olsalar da eksiklikleri başka bir yoldan giderilebilen kayıtlardan biri olan çekte düzenleme yeri alternatif zorunlu kayıtlar içerisinde değerlendirilir.⁴⁵ Düzenleme yerinin, alternatifi olan zorunlu bir unsur olarak düzenlenmiş olması dolayısıyla, düzenleme yeri unsuru açısından katı şekilcilikten vazgeçildiğini

---

çekte duyulan güvenin artırılması ve karşılıksız çekin engellenmesi amaçlanmıştır; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.282.

⁴⁴ “Davacı taraf hamili bulunduğu çekleri bankaya ibraz ettiğinde davalı bankaca ödeme yapılmadığını ileri sürerek, her çek yaprağı için bankanın Yasa gereği ödemesi gereken meblağı talep etmiştir. Davalı banka vekili ise dava konusu 4 adet çekte keşide yeri yazılı olmayıp TTK'nın 692. ve 693. maddeleri uyarınca çek vasfı bulunmadığını savunarak, davanın reddini istemiştir. 3167 sayılı Yasa'nın 5. maddesine göre "Çekin ibrazında karşılığının tamamen ödenmemesi veya çek hamili tarafından kısmi ödemenin kabul edilmemesi halinde, ibraz tarihi ile ödememe nedeni çekin üzerine yazılır ve çek, üzerine imzası alınarak hamiline geri verilir". Yine aynı Yasa'nın 10. maddesinde "Muhatap banka, süresinde ibraz edilen çekin karşılığının bulunmaması halinde her çek yaprağı için 410,00 TL ödeme yapmakla yükümlüdür" hükmü düzenlenmiştir. Bankanın ibraz edilen çekin karşılığını -varsa- ödeme yükümlülüğü çekin süresinde ibraz edilmesi, zorunlu unsurlarının bulunması halindedir. Çekin unsurları ve bu unsurların bulunmaması durumunda uygulanacak kurallar TTK'nın 692. ve 693. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre keşide yeri bulunmayan çekin çek vasfı taşımadığı kabul edilir. "Keşide yeri yazılı olmayan çeki banka ödemez ise, bu eylemin sonucu muhatap banka sorumlu olmaz" (Yargıtay 11. HD. 2009/11458 E. 2011/4034 K. 07.04.2011 T./KİB, E.T. 27.07.2022)

⁴⁵KARAAHMETOĞLU, İsmail Özgün: “Bonoda Düzenleme Yeri”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 25, S 2, Y 2021, s. 165-209.

söylemek mümkündür.⁴⁶ Kanun koyucu çekte düzenleme yeri olarak bir yer isminin ayrıca ve açıkça belirtilmemiş olması halinde TTK md. 781/3 hükmü uyarınca düzenleyenin adının yanında yazılı olan yeri düzenleme yeri saymaktadır. Belirtmek gerekir ki, TTK md. 781/3'te “düzenleyenin adı yanında yazılı olan yer” denilmektedir. Ancak TTK md. 780/1-(f)'de sadece “düzenleyenin imzası”ndan söz edildiği için hukukçularca bu hükümdeki “adı” ibaresinin imzayı da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerektiği belirtilmektedir.⁴⁷ Ayrıca dikkat edilmelidir ki kanun koyucu düzenleyenin adının yanında yazılı yerden söz etmektedir. Dolayısıyla önemli olan düzenleyenin adının ya da imzasının yanında bir yerin bulunmasıdır.⁴⁸ Dolayısıyla muhatabın ticaret unvanında yazılı yer, lehtarın ya da avalistin adının yanında gösterilen yerler⁴⁹, düzenleyenin ticaret unvanında bulunan yerler ile uyumsuzluk halinde yetkili yargı merciine ilişkin yapılan yetki sözleşmelerinde yer alan yerler düzenleme yeri olarak kabul edilmeyecektir.⁵⁰ Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta “6102 Sayılı TTK'nın 780. maddesi uyarınca; düzenlenme yeri çekin şekli unsurlarındandır. Yine aynı Kanun'un 781/3. maddesi gereğince; düzenlenme yeri gösterilmemiş olan çek, düzenleyenin adı yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır. Belirtilen sebeplerle çekin şekli unsuru olan düzenlenme yerinin, yetki sözleşmesi ile tespit edilen yer olarak kabulü mümkün değildir.”⁵¹ demek suretiyle yetki sözleşmesi ile belirtilen yerin düzenleme yeri olarak kabul edilemeyeceğine vurgu yapmıştır. Başka bir kararda ise “Olayda, 22.12.1980 tarihli takip dayanağı belge metninde TTK. 692/5 maddesinde yazılı "keşide yeri" unsuru yazılmamıştır. TTK. 692 /son fıkrası uyarınca, metinde keşide yeri yok ise, bu çek (keşidecinin ad ve soyadının yazılı olduğu yerde) çekilmiş sayılır. 22.12.1980 tarihli belgede keşidecinin ad ve soyadı yanında böyle bir yer dahi gösterilmemiştir. O halde, bu unsurun noksanlığı nedeniyle bu belgeyi "çek" niteliğinde saymak olanağı kalmamaktadır.

⁴⁶MOROĞLU, Erdoğan: “*Kambiyo Senetlerinde Düzenleme Yeri*”, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul, 2003, s 87; ÖZTAN, s. 471.

⁴⁷KENDİGELEN, s.116; GÖLE, s. 226; KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. 94-95; AYLI/YARDIMCIOĞLU, s. 3204; MOROĞLU, **Düzenleme Yeri**, s. 155.

⁴⁸KENDİGELEN, s.116.

⁴⁹ MOROĞLU, Erdoğan/ KENDİGELEN, Abuzer: **İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, On İki Levha Yayınları, Güncelleştirilmiş 10. Baskı, İstanbul, 2014, s. 671; KANDEMİR, Zeynep: **Kambiyo Senetlerinde İşlemlerin Ayakta Tutulması İlkesinin Görünüm Biçimleri ve Bu Senetlerde Bulunabilecek Zorunlu ve İhtiyari Unsurlar**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011, s. 94.

⁵⁰ KENDİGELEN, s. 116-117.

⁵¹Yargıtay 12. HD, 2015/33937 E. , 2016/13587 K. , 09.05.2016 T. /KİB, E.T. 09.10.2022.

Metindeki "İskenderun" kelimesi muhatap bankanın bulunduğu yerdir; "ödeme yeri" ile "keşide yeri" unsurlarını birbirine karıştırmamak lazımdır.⁵² ifadeleriyle düzenleme yeri ile ödeme yerinin karıştırılmaması gerektiğine vurgu yapmıştır. Somut olayda alternatif olarak düzenleyenin adının yanında bir yer ismi yer almayıp ödeme yeri olarak gösterilen yerin düzenleme yeri olarak kabul edilmeyeceğinden bahisle uyuşmazlığa konu senedin çek vasfına haiz olmadığına karar vermiştir.

Yukarıda, çekte düzenleyenin imzasının bulunmasının zorunlu bir şekil şartı olduğuna ve bu imzanın mutlaka ıslak imza şeklinde olması gerektiğini belirtmiştik. Burada değinilmesi gereken bir diğer husus ise düzenleme yerinin matbu olarak gösterilen bir yer olup olmayacağıdır. Başka bir deyişle düzenleme yerinin elle yazılmasının zorunlu olup olmadığı hususuna değinmekte fayda vardır. Nitekim bankalar tarafından boş çek yaprakları hazırlanırken genellikle düzenleyenin adının yanında basılı olarak bir düzenleme yeri gösterilmektedir. Çekte yer alan düzenleyenin adının yanındaki matbu adres, basılı olarak gösterilen bu düzenleme yeri şekil şartı olan düzenleme yeri unsuru olarak kabul edilebilir.⁵³ Üstelik düzenleyenin imza atarken kaşe kullanması halinde bu kaşede yer alan yer ismi de düzenleme yeri koşulunu sağlamaktadır. Bu nedenle düzenleme yerinin elle yazılmasının zorunlu olmadığı sonucuna varmak mümkündür. Yargıtay içtihatları da bu yöndedir.

Somut olayda çekte düzenleme yeri yazmamakta ancak matbu olarak düzenleyenin isminin yanında basılı bir yer ismi bulunmaktadır. Bunun üzerine Yargıtay: "...çek üzerinde keşideci tarafından açıkça bir keşide yeri belirlemesi yapılmamış ise, keşidecinin adının yanında yazılı olan yerde keşide edildiğinin kabulü yasal zorunluluktur. Somut olayda; takip konusu çekin sol alt köşesinde keşidecinin aynı zamanda T.C. kimlik numarası da olan vergi kimlik numarasıyla keşidecinin banka Iban numarası yanında "Çarşamba/Samsun" ibaresi yer almaktadır. Bu durumda icra takibine konu çekin keşide yerinin, keşidecinin kimlik bilgileri yanında yazılı bulunan "Çarşamba/Samsun" olduğunun kabulü zorunludur."⁵⁴ şeklinde hüküm kurmak suretiyle matbu olarak bulunan bu yer isminin düzenleme yeri olarak kabulü gerektiğine karar vermiştir.

2.Düzenleme Yerinin İdari Bir Birim Olarak Gösterilmesi Gerekliliği

⁵²YHGK, 1982/12-579 E. , 1984/524 K. , 09.05.1984 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

⁵³KENDİGELEN, s. 118.

⁵⁴YHGK, 2013/12-374 E. , 2013/1584 K. , 15.11.2013 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

Çekte düzenleme yerinin bulunması zorunludur. Kanunda bu koşul açıkça yer almaktadır. Düzenleme yerinin çekin zorunlu şekil şartlarından olması ve eksikliğinin senetin çek vasfını kazanmasına engel olacak olması dolayısıyla tereddütten uzak bir şekilde tespiti önem arz etmektedir. Çekte düzenleme yeri olarak mutlaka bir mülki idari birimin gösterilmesi gerekir.⁵⁵ Aksi takdirde düzenleme yerinin tespiti mümkün olmayacağından senet çek vasfını kazanmayacaktır. Ancak mülki idari birimden ne anlaşılması gerektiği konusunda doktrinde bir görüş birliği mevcut değildir. Başka bir ifadeyle “mülki idari birim” ile kast edilenin sadece il veya ilçeler mi olduğu; yoksa kasaba, köy, belde adları gibi yerleşim birimi adlarının da çekte yazılmasının mümkün olup olmadığı hususunda doktrinde tartışmalar bulunmaktadır. Bazı hukukçular, mutlaka il adının yazılmasının gerekli olmadığı, çekin düzenlendiği ilçe, köy vb. yerlerin isimlerinin düzenleme yeri olarak yazılmasının yeterli olduğunu savunurken⁵⁶ bazı hukukçular ise düzenleme yerinin mutlaka idari birim olarak gösterilmesi gerektiğini bu nedenle de yalnızca il ve ilçe isimlerinin mülki idari biri kavramını karşılayacağı görüşünü⁵⁷ savunmaktadırlar.⁵⁸

Düzenleme yerinin bir mülki birim olarak gösterilmesi gerekir. Bu durum Yargıtay kararlarında da vurgulanmaktadır. Ancak Yargıtay kararlarına bakıldığında Yargıtay’ın mülki idari birim kavramı olarak tüzel kişiliği haiz idari birimleri düzenleme yeri olarak kabul ettiğini görmekteyiz.⁵⁹

“442 Sayılı Köy Kanununun 7. maddesi ve Anayasanın 127. maddesi hükümlerine göre idari birim mahalli idareler ile belediye ve köy kamu tüzel kişisi olarak belirlenmiştir. Somut olayda gözlendiği gibi (Kızılay) semt niteliğinde olup yukarıda açıklanan özellikleri taşımadığından TTK.nun 688/6 maddesinde belirtilen tanzim yeri niteliğinde değildir.”⁶⁰

Yargıtay, yer verdiğimiz kararda da görüldüğü üzere Köy Kanunu ve Anayasa hükümlerine atıf yapmak suretiyle mülki idare birim kavramını belirlemektedir.

⁵⁵KENDİGELEN, s. 118-119; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 278-279.

⁵⁶ KARAHAN, Sami/ ARI, Zekeriyya/ BOZGEYİK, Hayri/ SARAÇ, Tahir/ ÜNAL, Mücahit: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Baskı, Konya, 2015, s. 347.

⁵⁷ PULAŞLI, s. 258.

⁵⁸ BOZER/GÖLE, s. 26; KENDİGELEN, s. 94; AYLİ/YARDIMCIOĞLU, s 3205.

⁵⁹KENDİGELEN, s. 119.

⁶⁰ Yargıtay 12. HD, 2003/16098 E. , 2003/19885 K. , 13.10.2003 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

“...**Düzenleme yerinin ise; idari birim (kent, ilçe, bucak, köy gibi) adı olarak gösterilmesi zorunlu bulunmaktadır.** ...düzenleme yeri gösterilmemiş olan çek, düzenleyenin adı yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır. Somut olayda, takibe dayanak çekte düzenleme yerinin “...” olarak belirlendiği, belirlenen keşide yerinin “... ilinde bir cadde” ismi olduğu, buna göre düzenleme yerinin idari birim olarak gösterilmediği, ayrıca çeki düzenleyenin adının yanında da herhangi bir idari birimin yer almadığı dolayısıyla, çekin, kambiyo senedi niteliği bulunmadığı anlaşıldığından bu belge kambiyo takibine konu edilemez...”⁶¹

“Mülki idare sınırlarını gösterir şekilde (köy, ilçe, il) keşide yerinin yazılması halinde çekin resmi belge niteliği taşıyabileceği somut olayda olduğu gibi keşide yeri olarak mahalle-semt isimlerinin yazılması halinde işe "resmi belge" niteliğini kazanmayacağı nazara alınmaksızın; ilçe vasfında olmayan "Kozyatağı" semt isminin keşide yeri olarak yazılması nedeniyle, suça konu çekin "özel belge" kabul edilmesi yerine yazılı şekilde "resmi belgede sahtecilik" suçundan karar verilmesi,”⁶²

“Dosya kapsamına göre; çekte yer alan keşideci imzasına itiraz edilmemiştir ve "K.Paşa" şeklinde yer alan keşide yerinin herhangi bir idari birimi çağrıştırmadığı...”⁶³

Özet olarak yer verdiğimiz kararlarda Yargıtay önüne gelen uyuşmazlıklarda çekte düzenleme yerinin gösterilmesinin ve bu düzenleme yerinin idari birim (kent, ilçe, bucak, köy gibi) adı olarak gösterilmesinin zorunlu olduğuna vurgu yapmıştır. Somut olaylarda senet metninde düzenleme yeri olarak cadde ve semt isimleri gösterilmiş olup cadde bu isimlerin idari birimi ifade etmediğinden bahisle söz konusu senedin çek vasfını taşımadığına karar vermiştir. Benzer yöndeki başka kararlarında Yargıtay “Çemberlitaş”⁶⁴, “Kızılay”⁶⁵, isimlerinin idari birim ifade etmediğini bu nedenle de düzenleme yeri olarak kabul edilemeyeceğine karar vermiştir. Ancak doktrinde Moroğlu, mahalle adlarının coğrafi bir ad ve bir idari birim ifade ettiğini bu nedenle çekte düzenleme yeri olarak mahalle adının yazılabileceğini savunmaktadır.⁶⁶ Bu nedenle Moroğlu, “Ataköy”ü bir idari birim olarak

⁶¹ Yargıtay 12. HD. E. 2016/16912 K. 2017/9208 T. 13.6.2017/ E.T. 27.07.2022.

⁶² Yargıtay 15. CD , 2012/8033 E. , 2014/1593 K. , 30.01.2014 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

⁶³ YHGK, 2008/12-416 E. , 2008/416 K. , 04.06.2008 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

⁶⁴ Yargıtay 6. CD , 1997/4697 E. , 1997/4803 K. , 06.05.1997 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

⁶⁵ Yargıtay 12. HD , 2003/16098 E. , 2003/19885 K. , 13.10.2003 T./ KİB, E.T. 09.10.2022.

⁶⁶ MOROĞLU, **Düzenleme Yeri**, s. 159; Benzer yönde başka bir görüş için bkz. BOZER/GÖLE, s. 273.

kabul etmeyen içtihatı dolayısıyla Yargıtay'ı eleştirmektedir.⁶⁷ Kendigelen ise çeklerde düzenleme yerinin ibraz sürelerine etki etmesi ve aynı isimde birden çok mahalle adının olabileceği, bu nedenle ibraz sürelerinin belirlenmesinde sorun yaşanabileceği gerekçesiyle Moroğlu'nun bu görüşüne çekinceyle yaklaşmaktadır.⁶⁸ Narbay aynı sorunun ilçeler açısından da söz konusu olabileceğini, nitekim aynı ismi taşıyan birden çok ilçe olduğunu, böyle bir durumun ise düzenleme yerinin tespitinde duraksamaya yol açacağını bu nedenle de çeki geçersiz kılacağı görüşünü ileri sürmektedir.⁶⁹ Doktrinde ileri sürülen tüm bu görüşler haklı gerekçelere dayandırılmakla birlikte kambiyö senetlerinin, dolayısıyla çekin sıkı şekil şartlarına tabi olduğu ve bu şekilciliğin, taşıdıkları önemden kaynaklanması karşısında düzenleme yerinin her türlü tereddütten uzak olacak şekilde il olarak gösterilmesi daha yararlı olacaktır. Çünkü çekte düzenleme yeri senedin çek vasfını kazanabilmesine etki edebilecek önemdedir. Yalnızca ilçe ismine yer verilmesi riskli olup çekin geçersizliğiyle sonuçlanabilmektedir.

Çekte düzenleme yerinin bulunması zorunlu olup düzenleme yerinin duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenebiliyor olması gerekmektedir. Düzenleme yeri gerek çekte uygulanacak hukukun belirlenmesi gerekse ibraz sürelerinin tespiti gibi birçok konunun tespiti açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle düzenleme yerinin doğru tespiti çok önemlidir. Çekte gösterilen düzenleme yerinin gerçekten mevcut bulunan bir yer olması gerekmekte, ancak bu yerin çekin gerçekten fiilen düzenlendiği yer olma zorunluluğu bulunmamaktadır.⁷⁰

Çek üzerinde düzenleme yeri olarak birden fazla yer gösterilmesi halinde düzenleme yerinin tespiti mümkün olmayacağından bu durum çeki geçersiz kılacaktır.⁷¹ Ayrıca çek üzerinde bir düzenleme yerinin yazılı bulunması zorunlu olmakla birlikte bu yerin çekin gerçekte düzenlendiği yer olması zorunluluğu bulunmamaktadır.⁷² Önemli olan gerçek bir yer

⁶⁷Yargıtay 12. HD.'nin 06.02.1997 tarih ve 688/1273 sayılı kararı (Moroğlu, **Düzenleme Yeri**, s. 93); MOROĞLU, **Düzenleme Yeri**, s. 93-94; Moroğlu'nun Yargıtay'ı eleştirdiği karar için bkz: Yargıtay 12. HD.'nin 21.05.2001 tarih ve 8025/8935 sayılı kararı.

⁶⁸KENDİGELEN, s. 120.

⁶⁹NARBAY, s. 39(KENDİGELEN, **Çek Hukuku**, s. 120, dn. 255'ten naklen).

⁷⁰ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.279; AYLI/YARDIMCIOĞLU, s 3207.

⁷¹ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 278; KENDİGELEN, s. 121.

⁷²MOROĞLU, **Düzenleme Yeri**, s. 157; KENDİGELEN, s. 121; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 279; KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. ..

adının yazılı bulunmasıdır. Bu nedenle gerçekte var olmayan bir yer isminin yazılı olması halinde bu yer düzenleme yeri olarak kabul edilmeyecek ve çek geçersiz olacaktır.

3.Düzenleme Yerinin Kısaltılarak Yazılması

Çekteki diğer tüm unsurlar gibi düzenleme yerinin de açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Bu kapsamda idari bir birim olarak gösterilmesi gereken düzenleme yerini kısaltılmak suretiyle yazılıp yazılamayacağını ele almakta fayda vardır.

Mülki idare birimleri düzenleme yeri olarak yazılırken açıkça anlaşılır olmak koşuluyla kısaltılabilir. Yargıtay, 14.12.1992 gün ve 1991/1-1992/5 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında “Sıkı şekilcilik kanununun aradığı zorunlu unsurları çek yaprağı üzerine yazmayı gerektirir. Zira çek, keşideci ile lehtar arasında havale ilişkisi doğuran bir akittir. Keşideci çeki düzenlemekle o konudaki iradesini beyan etmiş olmaktadır. İrade beyanı olmadan çekin vücut bulması mümkün değildir. Bu irade beyanının anlaşılabilir olması en önemli özelliğidir. Kanun beyan için yazılı olması dışında başkaca bir şekil şartı koymamıştır. Çekin bu niteliği dikkate alındığında, keşidecinin çekte kısaltma kullanmasını engelleyen bir düzenleme olmadığı söylenebilir. Bunun gibi keşide yerinin yazılması da bir irade beyanı olduğundan anlaşılabilir olması koşulu ile bu irade beyanının kısaltılarak yazılması da mümkündür. Okunduğunda hiçbir duraksama söz konusu olmaksızın anlamları belirlenebilen kısaltmaların keşide yeri olarak yazılması çeki sadece bu kısaltma sebebiyle geçersiz hale getirmez. G.antez, Ş.urfa, K.maraş, G.hacıköy, Ş.koçhisar ve Ş.karahisar gibi kısaltmaların neyi ifade ettikleri kolaylıkla ve hiçbir tartışmaya yol açılmaksızın belirlenebilecek niteliktedirler. O halde anlamlarında hiçbir duraksama olmayan kısaltmaların keşide yeri olarak yazılması halinde çek bu niteliğini korumalı, buna karşın ne anlama geldiği bilinmeyen kısaltmaların yazılması halinde keşide yeri gösterilmemiş sayılmalıdır. Bu konudaki ölçü keşidecinin irade beyanının hiçbir kuşkuya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olup olmamasıdır... Bu itibarla çeklerde keşide yerinin hiçbir duraksamaya meydan vermeyecek şekilde anlaşılabilir olması koşulu ile kısaltılmış olarak yazılması halinde sadece bu nedenle çekin geçersiz sayılamayacağı doğrultusunda içtihatların birleştirilmesine karar verilmelidir.” yönündeki kararıyla düzenleme yerinin kısaltılarak yazılmış olmasının çeki tek başına geçersiz kılmayacağını, belirgin ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde düzenleme yerinin tespit edilebildiği hallerde kısaltma yapılabileceğini belirterek bu yöndeki içtihatların

birleştirilmesine karar vermiştir.⁷³ Dolayısıyla önemli olan çekin düzenleme yerinin kuşkuyla yer vermeyecek şekilde anlaşılabilmesidir.⁷⁴

“Somut olayda, takip dayanağı çekte keşide yerinin “T.Reis” şeklinde yazıldığı, bu durumda, yukarıda açıklandığı üzere keşide yerinin hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta yer almadığı görülmektedir. Sözü edilen kısaltma, herhangi bir tereddüde meydan vermeyecek şekilde bir idari birimi göstermediğinden keşide yeri olarak kabulü mümkün değildir. Bu durumda, takip dayanağı çekte keşide yeri unsuru bulunmadığından anılan belge kambiyo senedi vasfı taşımamaktadır.”⁷⁵

“Diyarbakır ilinin “D.BAKIR” şeklinde kısaltılmasının herkes tarafından yaygın hâlde kullanıldığı; noterliklerce, icra müdürlüklerinde, mahkemelerde, avukatlarca ve Devletin tüm resmî birimlerinde bile bu kısaltmanın kullanımının olağan hâle geldiği, “D.BAKIR” şeklindeki kısaltmanın 14.12.1992 gün ve 1991/1-1992/5 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında açıklanan ilkelere göre belirgin ve duraksamaya yer vermeyecek “Diyarbakır” ilinin anlaşıldığı, aksinin kabulü hâlinde bu hususun kötü niyetli kişilerin suistimaline açık olduğu”⁷⁶

“Bu ilkeler ışığında somut olaya bakıldığında; çekin ön yüzünde keşide tarihi yanında keşide yeri “K.Paşa” olarak gösterilmiş; keşidecinin çekin alt sol köşesinde bulunan kaşesinde ise açıkça “Kemalpaşa-İZMİR” yazılmıştır. Şu durumda keşide yerinin çek kapsamından hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşıldığında kuşku bulunmamaktadır.”⁷⁷

Yukarıda yer verilen kararlar da dikkate alındığında Yargıtay, G.antepe, Ş.urfa, K.maraş, G.hacıköy, Ş.koçhisar ve Ş.karahisar,⁷⁸ D.Bakır⁷⁹, İst.⁸⁰, K.kale⁸¹ gibi kısaltmaları herhangi

⁷³14.12.1992 gün ve 1991/1-1992/5 Sayılı YİBK(KİB, E.T. 27.07.2022).

⁷⁴ÇELİK ÖZTÜRK, s.41.

⁷⁵Yargıtay 12. HD. , 2016/7826 E. , 2016/25961 K. , 22.12.2016 T./KİB, E.T. 10.10.2022.

⁷⁶YHGK, 2017/12-1153 E. , 2018/1192 K. , 13.06.2018 T./KİB, E.T. 10.10.2022.

⁷⁷YHGK, 2016/12-416 E. , 2008/416 K. , 04.06.2008 T./KİB, E.T. 10.10.2022.

⁷⁸Buraya kadar saydığımız kısaltmalar söz konusu YİBK’nda doğrudan zikredilen kısaltmalardır.

⁷⁹Aynı kısaltmaya ilişkin yakın tarihli Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 12. HD. , 2019/6460 E. , 2019/11296 K. , 27.06.2019 T. ; Yargıtay 19. HD. , 2016/15495 E. , 2018/482 K. , 08.02.2018 T.

⁸⁰Yargıtay 12. HD. , 2002/7519 E. , 2002/8727 K. , 26.04.2002 T. ; Yargıtay 12. HD. , 2001/21842 E. , 2002/381 K. , 17.01.2002 T.

bir duraksamaya yer vermeksizin anlaşılır olduğundan bahisle geçerli saymışken “ada”⁸², “Adap”⁸³, “Adp”⁸⁴, “Alş”⁸⁵, “Ant”⁸⁶, “Ard”⁸⁷, “Band”⁸⁸, “BIK”⁸⁹, “Erz”⁹⁰, “Esk”⁹¹, “İsk”⁹², “İstan”⁹³, “K.eli”⁹⁴, “K.sel”⁹⁵, “TRB”⁹⁶, “Zong”⁹⁷, “o.s.m.”⁹⁸ kısaltmalarını ise düzenleme yerini belirlerken duraksamaya ve karışıklığa yol açacağını belirterek kabul etmemiştir.

Çekte düzenleme yeri çekin zorunlu bir unsuru olup bu unsurun eksikliği senedin çek vasfını etkilemektedir. Uygulamada özellikle çekin düzenlendiği yerin mülki idari birim olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışması olmakta ve düzenleme yerinin kısaltılarak yazılması halinde birçok sorun yaşanmaktadır. Ayrıca düzenleme yeri olarak gösterilen isimde birden fazla yer bulunması durumu da bir başka sorun teşkil etmektedir. Tüm bu durumlar birlikte değerlendirildiğinde çekteki düzenleme yerinin önemi dolayısıyla, düzenleme yeri olarak belirtilen yerin kısaltılmadan yazılması ve il dışında bir idari birimin düzenleme yeri olarak belirtilmesi halinde bu birimin bağlı bulunduğu il ve ilçenin de belirtilmesi faydalı olacak ve kişilerin hak kaybına uğramasına engel olacaktır.

⁸¹ Yargıtay 10. CD. , 2002/957 E. , 2002/13866 K. , 26.03.2002 T. ; YCGK , 2003/10-197 E. , 2003/204 K. , 08.07.2003 T.

⁸²Yargıtay 10. CD. , 2004/10554 E. , 2004/11932 K. , 29.11.2004 T.

⁸³ Yargıtay 10. CD. , 2002/26358 E. , 2003/18201 K. , 30.06.2003 T.

⁸⁴ Yargıtay 10. CD. , 2004/1493 E. , 2004/7980 K. , 05.07.2004 T.

⁸⁵ Yargıtay 10. CD. , 2004/6790 E. , 2004/9086 K. , 27.09.2004 T.

⁸⁶ Yargıtay 10. CD. , 2005/17243 E. , 2007/8253 K. , 03.07.2007 T.

⁸⁷Yargıtay 12. HD. , 2010/4259 E. , 2010/16408 K. , 24.06.2010 T.

⁸⁸ Yargıtay 12. HD. , 1992/2071 E. , 1992/8825 K. , 26.06.1992 T.

⁸⁹ Yargıtay 10. CD. , 1997/1956 E. , 1997/1879 K. , 18.02.1997 T.

⁹⁰ Yargıtay 10. CD. , 2004/6263 E. , 2004/07326 K. , 21.06.2004 T.

⁹¹ Yargıtay 10. CD. , 2007/23161 E. , 2010/1301 K. , 26.01.2010 T. ; Yargıtay 10. CD. , 2004/20037 E. , 2005/5141 K. , 30.05.2005 T.

⁹² Yargıtay 10. CD. , 1998/7770 E. , 1998/8641 K. , 28.09.1998 T.

⁹³ Yargıtay 12. HD. , 2003/3726 E. , 2003/6657 K. , 28.03.2003 T.

⁹⁴Yargıtay 10. CD. , 1996/1847 E. , 1996/2353 K. , 12.03.1996 T.

⁹⁵ Yargıtay 10. CD. , 2006/12754 E. , 2007/14239 K. , 04.12.2007 T.

⁹⁶ Yargıtay 19. HD. , 2002/6679 E. , 2003/9693 K. , 13.10.2003 T.

⁹⁷Yargıtay 10. CD. , 2001/12946 E. , 2001/ 21775K. , 02.10.2001 T.

⁹⁸ Yargıtay 10. CD. , 2004/13446 E. , 2005/2013 K. , 28.02.2005 T.

1. B.DÜZENLEME YERİNİN ÇEK HUKUKUNDAKİ İŞLEVİ

2. 1.ÇEKTE DÜZENLEME YERİNİN İBRAZ SÜRELERİNE ETKİSİ

1.1.Genel Olarak

Kambiyo senetlerinden poliçe ve bono ekonomik işlevi yönünden kredi aracı iken çek bir ödeme aracı olarak düzenlenmiştir.⁹⁹ Diğer kambiyo senetlerinin aksine çek kredi aracı olarak değil ödeme aracı olarak düşünüldüğü için çekte vade bulunmaz.¹⁰⁰ Çekler için TTK md. 796'da kısa ibraz süreleri belirlenmiştir. Çekin, ödenmek üzere TTK md. 796'da düzenlenen bu ibraz süreleri içinde muhatap bankaya veya takas odasına ibraz edilmesi gerekmektedir.¹⁰¹ Kanundaki ibraz süreleri ödeme yeri ile düzenleme yerinin farklı olması ihtimallerine göre düzenlenmiştir. Kanunda üç farklı ibraz süresi hükme bağlanmış olup bu sürelerin belirlenmesinde çekteki düzenleme ve ödeme yerleri esas alınmıştır.¹⁰² Başka bir deyişle, kanundaki ibraz süreleri, çekteki düzenleme yeri ile ödeme yerlerinin farklı yerler olup olmaması seçenekleri baz alınarak belirlenmiştir. Bu nedenle düzenleme yerinin ibraz sürelerine etkisini açıklayabilmek için öncelikle ödeme yerinin ele alınması gerekmektedir.

1.2.Ödeme Yeri

Ödeme yeri de düzenleme yeri gibi çekte yer alması gereken ancak alternatif bulunabilen bir unsurdur. Ödeme yerinin belirlenmesi özellikle ibraz süresinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

TTK 780/1-(d)' de çekin ödeme yerinin gösterilmesi gerektiğine işaret edilmekle birlikte, çek metninde ödeme yerinin açıkça yazılmamış olması, çekin geçerliliğini doğrudan etkileyen hususlardan değildir.¹⁰³ Çekte ödeme yerine ilişkin açıklık bulunmaması halinde ne olacağına dair düzenleme TTK md. 781/2'de yer almaktadır. TTK'ya göre: "*Çekte açıklık yoksa, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın ticaret*

⁹⁹ KENDİGELEN, s. 260.

¹⁰⁰NARBAY, Şafak: "3167 Sayılı Çeklerle İlgili Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapan 4814 Sayılı Kanunun "Çekte Şekil Şartları" ve "Muhatabın Ödeme Yükümlülüğü" Konuları Açısından İncelenmesi", AÜEHFD, C 7, S 1-2, Y 2003, s. 467-496; YIKAR, Mehmet Emin: "Çekten Doğan Borcun Götürülecek Borçtan Aranılacak Borca Dönüşmesi Sorunu", YÜHFD, C 18, S 2, Y 2021, s. 1247-1263.

¹⁰¹ DOMANIÇ, s. 440; KENDİGELEN, s. 270-271; GENÇTÜRK, s. 126; BOZER/GÖLE, s. 368.

¹⁰²KENDİGELEN, s. 279.

¹⁰³ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 275.

unvanı yanında birden fazla yer gösterildiği takdirde, çek, ilk gösterilen yerde ödenir. Böyle bir açıklık ve başka bir kayıt da yoksa, çek muhatabın merkezinin bulunduğu yerde ödenir.”

İlgili hükümden anlaşılacağı üzere kanunda ödeme yeri bakımından alternatifli bir sistem kabul edilmiştir. Uygulamada kullanılan çeklere bakıldığında ayrıca bir ödeme yerinin belirtilmediği görülmektedir. Çek Kanunu 2/5 hükmü uyarınca çek defterlerini basma yetkisi bankalardadır.¹⁰⁴ Hukukumuzda bankalar ancak anonim şirket şeklinde kurulmak suretiyle faaliyette bulunabilir.¹⁰⁵ Anonim şirketlerin ise TTK gereği ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş bir merkezlerinin bulunması zorunludur(TTK md. 339/2-a, 354/1-b). Kanun gereği çeklerde muhatap ancak bir banka olacağından ve çek defterini basma yetkisi de bankalarda olduğundan her halükarda çek yaprağı üzerinde muhatabın adının yanında bir yer ismi yazacaktır. 26.02.2003 tarihli değişiklikle Çek Kanunu'na eklenen hükmün ardından çek hesabının bulunduğu şubenin adının çek defterinin her bir yaprağında yer alması kanuni bir zorunluluk haline gelmiştir. Bankalarca basılan bu çek defterlerinin her bir yaprağına çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adının yazılması eklenen bu hüküm uyarınca zorunludur(Çek Kanunu md. 2/7).¹⁰⁶ Böylelikle çek yaprağında çekin basıldığı şubenin adının yer alması ve TTK'nın ilgili hükmü bir arada değerlendirildiğinde bu şube adı ödeme yeri olarak nitelendirilebilmektedir. Bu durum da düzenleyeni çek yaprağına ayrıca ödeme yeri yazma zorunluluğundan kurtarmaktadır. ¹⁰⁷ Dolayısıyla çeklerde ödeme yerinin tespiti her zaman için mümkün olacaktır.¹⁰⁸ Ödeme yerinin alternatifli bir unsur olması ve kanuni düzenlemeler neticesinde bu sonuca varılabilmektedir.

Çekte ödeme yerinin de düzenleme yerinde olduğu gibi bir mülki idari birim olarak gösterilmesi gerekir.¹⁰⁹ Ayrıca açık bir adres yazılması, açık bir adres gösterilmesi gerekli

---

¹⁰⁴HELVACI/AKSU, s. 225 vd. ; ÇATIKKAŞ, Özgür/ DURAN, Hüsamettin: “5941 Sayılı Çek Kanunu’nda Bankaların Yükümlülükleri”, Maliye Finansal Yazıları, S 95, Y 2012, s. 23-58.

¹⁰⁵ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu md. 7/1-a hükmü.

¹⁰⁶NARBAY, s. 472; ÜNKAYA, Gülümser: “Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması” Hakkındaki Yasaya Göre Çekle İlgili İşlemler”, Öneri Dergisi, C 2, S 9, Y 1998, s. 57-59.

¹⁰⁷KENDİGELEN, s. 84; AYLİ/YARDIMCIOĞLU, s 3203.

¹⁰⁸ KENDİGELEN, s. 104.

¹⁰⁹Mülki idari birimden ne anlaşılması gerektiği konusunda bir görüş birliği mevcut değildir. Ancak Yargıtay içtihatlarına bakıldığında Yargıtay mülki idari birim olarak tüzel kişiliği haiz bulunan idari birimleri mülki idari birim olarak kabul etmekte ve bu içtihatlarına dayanak olarak da Anayasa ve Köy Kanunu'nun ilgili hükümlerini dayanak göstermektedir. Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz. “Çekte Düzenleme Yeri” alt başlığı.

değildir.¹¹⁰ Çekte bir ödeme yerinin gösterilmesi, çekin mutlaka gösterilen bu yerde ibraz edilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Çek Kanunu md. 3/1'e göre: “*Karşılığı bulunan çek, hesabın bulunduğu muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edildiğinde hamilin varsa vergi kimlik numarası saptandıktan sonra ödenir.*” Dolayısıyla çek, hesabın bulunduğu muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilebilir.¹¹¹ Bu sebeple çekin üzerinde ödeme yerinin gösterilmiş olması, çekin nerede ibraz edileceğinin değil, TTK md. 796'da öngörülen ibraz sürelerinden hangisinin uygulanacağını tespiti bakımından önem arz eder.¹¹² Ayrıca çekin fiziki olarak ibraz edilmeksizin sadece çek bilgileri üzerinden bankalararası takas odaları aracılığı ile elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilerek işlem görmesi TTK 798'e göre takas odasına ibraz hükmündedir.¹¹³

1.3.İbraz Süreleri

İbraz, muhatapın çeki görmesine, geçerlilik unsurlarını incelemesine, ibraz edenin hak sahibi olup olmadığının belirlenmesine ve sonunda da ona ödeme yapılmasına olanak sağlar.¹¹⁴ Çek bir ibraz senedir ve muhatap bankadan çek karşılığının ödenmesinin talep edilebilmesi için çekin, kanunda belirlenmiş olan süreler içerisinde ibraz edilmesi gerekir.¹¹⁵

Police ve bononun aksine çekte kabul yoktur.¹¹⁶ Bu husus ise kanun koyucunun diğer kambiyo senetlerinin aksine çekin kredi aracı değil bir ödeme aracı olmasını öngörmesinden ileri gelmektedir.¹¹⁷ TTK gereği çekte konulan vade kaydı veya vadeye işaret eden sair kayıtlar geçersizdir.¹¹⁸ Kanun koyucunun bu iradesi TTK md. 795'te “*çek görüldüğünde ödenir*” hükmünden de çıkarılabilmektedir. Bu nedenlerle çekte vade olamayacağı için kabul de söz

¹¹⁰ KENDİGELEN, s. 104.

¹¹¹ AYDIN, Hanife/ BADAĞ, Zehra: “*Çekin Ödeme İçin İbrazında Muhatap Bankanın Yükümlülükleri*”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C 20, S 41, Y 2021, s. 898-923.

¹¹² ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 276.

¹¹³ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 275.

¹¹⁴ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.322.

¹¹⁵ SARIKAYA, Sinan/ SARIKAYA, Merve: “*7226 Sayılı Kanun Geçici Madde 1'in Çek İbraz Sürelerine Etkisi*”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C 25, S 1, Y 2021, s. 243-266; KENDİGELEN, s. 270; ÖZTAN, s. 1152 vd.

¹¹⁶ TTK md. 784: “*Çek hakkında kabul işlemi yapılamaz. Çek üzerine yazılmış bir kabul kaydı, yazılmamış sayılır.*” (mevzuat.gov.tr/erişim tarihi:02.05.2021)

¹¹⁷ KENDİGELEN, s. 47; POROY/TEKİNALP, s. 311-312; PULAŞLI, s. 282; AYDIN/BADAĞ, s. 903.

¹¹⁸ TTK md. 786: “*Çekte öngörülen herhangi bir faiz şartı yazılmamış sayılır.*” Hükmü ile çekte kabulü yasaklayan TTK md. 784 hükmü çekte vadenin kabul edilmediğini ortaya koymaktadır.

konusu olmayacaktır.¹¹⁹ Kabul yerine çekte ibraz söz konusudur. Poliçe ve bonodaki kabul süreleri ibraz sürelerine göre daha uzundur.¹²⁰ Çekte ibraz süreleri(10 gün, 1 ay, 3 ay) ise daha kısadır. Ödeme aracı niteliği sebebiyle kanun koyucu çekte kısa ibraz süreleri belirlemeyi tercih etmiştir.

TTK uyarınca hamil, çeki belirli süreler içinde(ibraz süreleri) muhatap bankaya ibraz etmelidir.¹²¹ Çekin muhatabı esasen banka tüzel kişiliği olduğu için, ibraz, çek hesabının bulunduğu banka şubesine yapılabileceği gibi bu bankanın başka bir şubesine de yapılabilir.¹²²

TTK md. 796'da çek için üç tür ibraz süresi düzenlenmektedir. Bu ibraz süreleri çekteki düzenleme yeri ile ödeme yeri esas alınarak belirlenir. Buna göre çekin düzenlendiği yer ile ödeme yerinin aynı olması halinde, başka bir deyişle çek düzenlendiği yerde ödenecekse ibraz süresi on gün, düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhatap bankaya ibraz edilmesi gerekmektedir.¹²³ “Aynı yer” kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin doktrinde ve uygulamada görüş birliği yoktur.¹²⁴ Aynı yer veya farklı yer belirlenirken doktrinde ve uygulamada bazen il sınırı bazen de büyükşehir belediye sınırı esas alınmaktadır.¹²⁵ Ancak görülebildiği kadarıyla bugün için hem öğretide hem de uygulamada hakim olan görüş, anılan 10 günlük sürenin il veya ilçe sınırlarına bakılmaksızın tayin olunması yönündedir.¹²⁶ Örneğin Kendigelen il sınırlarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir.¹²⁷ Bahtiyar da karışıklıkların önlenmesi için aynı yer kavramından il sınırlarının anlaşılması gerektiğini belirterek¹²⁸ Kendigelen/Ülgen/Helvaci/Kaya ile aynı

¹¹⁹ AYDIN/BADAK, s. 903.

¹²⁰ SARIKAYA, s. 247.

¹²¹ TOPALOĞLU, Mustafa. “Çek Hukukunda Süreler ve Bu Sürelerin Aşılmasının Sonuçları”, Adana Barosu 05-09 Nisan 2005 Avukatlar Haftası Etkinlikleri’nde sunulan tebliğ metni s.1(mtopaloğlu.av.tr adresinden 03.05.2021 tarihinde alınmıştır.); AYDIN/BADAK, s. 906.

¹²² ÇEK md. 3/1: “Karşılığı bulunan çek, hesabın bulunduğu muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edildiğinde hamilin varsa vergi kimlik numarası saptandıktan sonra ödenir.”

¹²³ SARIKAYA, s. 247-248.

¹²⁴ Konuya dair tartışmaların ayrıntılı bir değerlendirmesi için bkz. Narbay s. 35 vd.(KENDİGELEN, Çek Hukuku, s. 280 dn. 90’dan naklen).

¹²⁵ TOPALOĞLU, Mustafa. “Çek Hukukunda Süreler ve Bu Sürelerin Aşılmasının Sonuçları” Tebliği.

¹²⁶ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.324.

¹²⁷ KENDİGELEN, s. 284.

¹²⁸ BAHTİYAR, s. 146.

görüşü benimsemektedir. 6360 sayılı kanun çerçevesinde büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlendiği için büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ilçelerin tamamının aynı yer olarak nitelendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.¹²⁹ Bu kanun değişikliğinden sonra Büyükşehir Belediyesinin sınırları il sınırları olarak belirlendiği için ildeki bütün ilçeler aynı yer kavramına dahil olarak kabul edilmelidir. Ancak her il Büyükşehir olmadığı için bu iller bakımından nasıl bir uygulama olması gerektiği sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu konuda ÖZTAN, ilçe sınırlarının esas alınmasını, büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ise anılan belediyenin sınırları içindeki ilçelerin aynı yer olduklarının kabul edilmesini önermektedir.¹³⁰ Genel itibariyle hukukumuzda “aynı yer” kavramı il sınırı olarak kabul edilmiştir.¹³¹

Düzenleme yeri ile ödeme yerinin farklı olması halinde iki tür ibraz süresi söz konusu olmaktadır. Çekin ödeneceği ülkeden başka bir ülkede düzenlenmiş olması halinde, düzenleme yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay, ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhatap bankaya ibrazı gerekmektedir. TTK 796/2 hükmü ile bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdeniz’e sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan ve aynı şekilde Akdeniz’e sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çeklerin aynı kıtada düzenlenmiş sayılacağı hükme bağlamaktadır.¹³² Başka bir deyişle Çek hukuku uygulamasında Akdeniz’e sahili olan tüm ülkeler Avrupa kıtasında sayılır.¹³³ Görüldüğü üzere ibraz sürelerinin tespiti, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme ve ödeme yerlerine bakılarak yapılmaktadır.¹³⁴

¹²⁹ ÇELİK ÖZTÜRK, s. 79.

¹³⁰ ÖZTAN, s. 273.

¹³¹ AYDIN/BADAK, s. 907.

¹³² SARIKAYA, s. 247; KENDİGELEN, s. 270 vd. ; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.324-325.

¹³³ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.325.

¹³⁴ Bu ihtimalleri bir örnekle somutlaştıracak olursak;

Birinci ihtimal: Diyarbakır ili Sur ilçesinde düzenlenen bir çek, ödeme yerinin Lice ilçesi olması halinde ibraz süresi 10 gündür. Çünkü Diyarbakır ili büyükşehir olup hem Sur ilçesi hem de Lice ilçesi Diyarbakır ilinin ilçeleri olup büyükşehir belediyesinin sınırları içerisindedir. Şuan ki uygulamadan dolayı da düzenleme yeri ile ödeme yeri aynı olarak kabul edildiğinden ibraz süresi 10 gün olur.

İkinci ihtimal: Diyarbakır ilinde düzenlenen bir çekin ödeme yerinin Mardin olması halinde ise ibraz süresi 1 ay olur. Çünkü düzenleme yeri ile ödeme yeri farklı illerdir.

Üçüncü ihtimal: Düzenleme yeri Diyarbakır olan bir çekin ödeme yerinin İtalya olması halinde ibraz süresi 1 ay olur. Çünkü düzenleme yeri Türkiye(Diyarbakır ili)’dir ve Türkiye, Akdeniz’e sahili olan bir ülkedir. İtalya ise Avrupa kıtasında yer alan bir ülkedir. Kanunun açık hükmü gereği Akdeniz’e sahili olan ülkeler ile Avrupa

Çekin muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibraz edilebilmesi imkânı olduğundan ibraz, üzerine çek çekilen bankanın başka bir şubesine yapılabilirse de fiilen bu ibrazın nerede yapıldığı ibraz sürelerinin tespiti bakımından önem arz etmeyecek, çekin üzerinde yazılı olan düzenleme ve ödeme yerleri esas alınacaktır.¹³⁵

Kişinin başvuru haklarını kullanabilmesi için çekin süresi içinde muhatap bankaya ibraz edilmesi gerekir. Çekteki ibraz süreleri ise, poliçe ve bonodaki kabul sürelerine göre daha kısadır. Bu sebeple kişilerin hak kaybına uğramamaları için ibraz süresinin doğru tespit edilmesi çok önemlidir. Söz konusu ibraz süreleri ise çek metninde yer alan düzenleme ve ödeme yerlerine göre tespit edilmektedir.

3. C.ÇEKTE DÜZENLEME YERİ İLE İCRA-İFLAS HUKUKU İLİŞKİSİ

1.Genel Olarak

Kambiyo senetleri, taşıdıkları önem dolayısıyla Türk hukukunda birçok bakımdan özel hükümlere bağlanmıştır. Kambiyo senetlerine ilişkin bu özel hükümlerden bir kısmı 2004 Sayılı İcra İflas Kanunu'nda yer almaktadır. İİK'da kambiyo senetlerinden doğan alacağın cebri icra yolu ile takibine ilişkin özel düzenlemeler yer almaktadır. Kambiyo senetlerinin içerdikleri alacak hakkının devredilebilirliği, soyutluk ilkesinden kaynaklı olarak alacağın varlığının ispatının gerekmemesi, yaygın bir kullanım alanına sahip olmaları, kambiyo senetlerinden çekin bir ödeme aracı olması yönüyle özellikle ticari ilişkilerde para yerine kullanılması, kullanıcıyı birçok riske karşı koruyarak ona birçok açıdan kolaylık sağlaması gibi nedenlerden dolayı bu senetlerin içerdikleri hakkın takibi noktasında senet alacaklısı lehine kolaylaştırılmış bir takip usulünün kabulünü gerektirmiştir.¹³⁶

İİK'da kambiyo senetlerine özgü olmak üzere ayrı takip yolları hükme bağlanmıştır. İcra ve İflas hukukumuzda kambiyo senetlerine özgü takip yolları, haciz yolu (İİK 168-170b)

---

kıtasında yer alan ülkeler çek hukuku uygulamasında aynı kıta olarak değerlendirilir. Ödeme yerinin Brezilya olması ihtimalinde ise Türkiye ile Brezilya'nın farklı kıtalarda olması sebebiyle ibraz süresi 3 ay olacaktır.

¹³⁵ BOZER/GÖLE, s. 371; SARIKAYA, s. 247.

¹³⁶ HELVACI, s. 165.

ve iflas yolu (İİK 171 vd.) ile olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹³⁷ Hem haciz yolu hem de iflas yolu İİK'nın “İflas yolu ile takip” başlığı altında düzenlenmiştir.¹³⁸

Kambiyo senetlerine ilişkin düzenlenen takip yolu özel bir takip yolu olup bu yolla takip yapabilmek için takibe konu alacağın dayandığı belgenin TTK anlamında kambiyo senedi vasfını taşıması gerekmektedir(İİK md. 167/1).¹³⁹ Takip konusu alacağın dayandığı belge, kambiyo senedi değil ise, o alacak için kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takibe girilemez.¹⁴⁰ Ancak senet kambiyo senedi vasfını taşıması halinde alacaklının bu yolla takip yapması zorunluluğu bulunmamaktadır.¹⁴¹ Elindeki senede dayanarak genel haciz yoluyla takip de yapabilir.¹⁴²

1.1.Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yollarında İcra Dairesinin Yetkisi

¹³⁷ HELVACI, s. 165.

¹³⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES: **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, On İki Levha Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2019, s. 255; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI: **İcra ve İflas Hukuku**, Yetkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 2020, s. 365.

¹³⁹UYAR, Talih: **“Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu Takipte Ödeme Emrinin İçeriği(İİK. 168)”**, TBB Dergisi, 2013(108), s. 363-376; KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. 112; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 365; Konuya İlişkin Örnek Yargıtay Kararları İçin Bkz. **“İcra ve İflas Kanunu'nun (İİK) 167. maddesinin 1. fıkrasına göre alacaklının kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapabilmesi için alacağının mutlaka bir kambiyo senedine bağlı olması gerekir. İİK'nın 168. maddesinin 3 ve 170/a maddesinin 1. fıkrasına göre kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipte borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren beş gün içinde icra mahkemesine başvurarak, takibe dayanak senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığını veya alacaklının kambiyo hukuku mucibince takip hakkına sahip bulunmadığını ileri sürerek takibin iptalini talep edebilir.”(YHGK, 2018/12-410 E. , 2022/736 K. , 26.05.2022 T./ KİB, E.T. 15.10.2022); “Somut olayda, takibe dayanak yapılan senette “iş bu senedim .... mukabilinde” ibaresi mevcut olup, “bono” veya “emre yazılı senet” kelimesini içermemektedir. Bu durumda, takibe konu belgenin kambiyo senedi niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır.” (Yargıtay 12 HD , 2021/10487 E. , 2022/4250 K. , 31.03.2022 T./ KİB, E.T. 15.10.2022); “Takibe konu belgede ödeme yeri ve keşide yeri yazılmamıştır. Ödeyecek olarak gösterilen kimsenin adı soyadı yanında adres veya yer bilgisi de olmadığından buna bağlı olarak da ödeme yeri ve tanzim yeri eksikliği giderilememektedir. Bu hâliyle takibe konu belge bono unsurlarını tam olarak içermediğinden bonoya dayalı bir alacağın varlığından söz edilemez.” .”(YHGK'nun, 2019/19-122 E. , 2022/400 K. , 29.03.2022 T. Kararının karşı oy yazısı/ KİB, E.T. 15.10.2022)**

¹⁴⁰ HELVACI, s. 166; BÖRÜ, Levent: **“Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki”**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(1) 2016, s. 137-182.

¹⁴¹ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 365; BÖRÜ, s. 139.

¹⁴² HELVACI, s. 165; ÇİÇEKLİ, Ali Fuat: **“Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte Menfi Tespit Davasının Nitelikleri”**, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 11, S 2, Y 2021, s. 893-901.

Kambiyo senetlerine özgü takip yollarına başvurabilmek için öncelikle alacağın dayanağı olan senedin TTK uyarınca kambiyo vasfını taşıması ve bu vasfını kaybetmemiş olması gerekir.¹⁴³ Kambiyo vasfına haiz bir senedi elinde bulunduran kişi, alacağını bu takip yoluyla icra takibine konu etmek istediği takdirde yetkili icra dairesinin hangi yerdeki icra dairesi olduğu ve kambiyo senetlerine özgü özel bir takip yolu düzenlemiş olan kanun koyucunun yetki hususunda özel bir hüküm öngörmüş olup olmadığı düşünülmektedir.

Görev, bir davaya konu itibariyle hangi mahkemenin bakacağıyla, yetki ise bir davaya yer itibariyle neredeki mahkemenin bakacağıyla ilgilidir.¹⁴⁴ Medeni usul hukukunda görev kamu düzeninden olup(HMK md. 1) öneminden dolayı kanunda bir dava şartı olarak düzenlenmişken yetki, kesin yetki halleri haricinde, kamu düzeninden olmayıp dava şartı niteliğinde değildir.¹⁴⁵ Başka bir deyişle kural olarak yetki kuralları kamu düzenine ilişkin olmayıp davanın yetkisiz mahkemede açılması halinde yetkisizlik itirazında bulunulması gerekmektedir. Kesin yetki halleri dışında mahkemece resen göz önünde bulundurulamayacağından yetkisiz mahkemede dava açılması halinde itiraz edilmemesi yetkisiz mahkemenin yetkili hale gelmesiyle sonuçlanacaktır.

Kambiyo senetlerine özgü takip yollarına başvurabilmek için öncelikle alacağın dayanağı olan senedin TTK uyarınca kambiyo vasfını taşıması ve bu vasfını kaybetmemiş olması gerekir.¹⁴⁶ Kambiyo vasfına haiz bir senedi elinde bulunduran kişi, alacağını bu takip yoluyla icra takibine konu etmek istediği takdirde yetkili icra dairesinin hangi yerdeki icra dairesi olduğu ve kambiyo senetlerine özgü özel bir takip yolu düzenlemiş olan kanun koyucunun yetki hususunda özel bir hüküm öngörmüş olup olmadığı düşünülmektedir.

İİK md. 50’de yetki hususu hükme bağlanmıştır. Bu hükümde para veya teminat borcundan kaynaklanan takiplerde yetkiye ilişkin olarak 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun yetkiye dair hükümlerinin kıyas yoluyla uygulanacağına yer verilmiş ve “*takibe*

---

¹⁴³ KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. 112-113.

¹⁴⁴PEKCANITEZ, Hakan: **Medeni Usul Hukuku**, 1. Cilt, On İki Levha Yayınları, 15. Baskı, İstanbul, 2017. s. 233; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 158; KURU, Baki: **Medeni Usul Hukuku El Kitabı**, 1. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara,2020, s. 118.

¹⁴⁵KURU, Baki: “*Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Üzerine Yapılacak Muameleler*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 24, S 1, Y 1967, s. 155-181.

¹⁴⁶ KÖLE/GÖRGÜLÜ, s. 112-113.

esas olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe yetkilidir”¹⁴⁷ demek suretiyle kambiyo senedinin düzenlendiği yerdeki icra dairesinin de yetkili olduğu düzenlenmiştir. Böylece kambiyo senetlerinden doğan davalarda mahkemelerin yetkisine dair esaslar, İİK md. 50/1 c. 1 atfı gereği, icra dairelerinin yetkisi bakımından da geçerli olmakla birlikte İİK md. 50/1 c. 2 uyarınca düzenleme yerindeki icra daireleri de yetkili hale gelmektedir.¹⁴⁸ HMK md. 6 genel yetki kuralını düzenlemekte; davalının davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi genel yetkili mahkeme olarak hükme bağlanmaktadır. Genel yetki kuralı kıyasen icra dairesinin yetkisine uygulandığında, kambiyo senetlerine dayalı takiplerde genel yetkili icra dairesi, kambiyo senedi borçlusunun yerleşim yeridir.¹⁴⁹ HMK’da genel yetki kuralı dışında özel yetki kuralları da bulunmaktadır. Bu kuralların varlığı genel yetki kuralını ortadan kaldırmamaktadır.¹⁵⁰ Özel yetki kuralları genel yetki kurallarıyla birlikte uygulama alanı bulmaktadır. HMK’nın 10. Maddesi özel yetki kurallarından birini ihtiva etmekte olup bu hüküm kambiyo senetlerine özgü takip yolları bakımından da uygulanabilmektedir. Bu hükümde, sözleşmeden doğan dava ve takiplerin, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılacağı öngörülmüştür.¹⁵¹ Kambiyo senetlerine dayalı takipte özel yetkili icra daireleri, HMK md. 10’un kıyasen uygulanmasıyla, senedin ödeme yerinin bulunduğu yer icra daireleridir.¹⁵² Bu takip yolunda ilişkin olarak İİK md. 50/1’de de bir özel yetki kuralı hükme bağlanmıştır. Kambiyo senedinin düzenlendiği yerdeki icra dairesi de bu hüküm uyarınca yetkili olan bir diğer icra dairesidir.¹⁵³ Görüldüğü üzere, kambiyo

¹⁴⁷ İİK md. 50/1 son cümle.

¹⁴⁸ TÜZEMEN ATİK, s. 5.

¹⁴⁹ TÜZEMEN ATİK, s. 5.

¹⁵⁰ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN: **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 202; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU: **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2019, s. 159.

¹⁵¹ ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 204; GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU, s. 160; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 366.

¹⁵² ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 366; YIKAR, s. 1253.

¹⁵³ TÜZEMEN ATİK, s. 5; ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 366; “Buna göre, bonoya dayalı kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip genel yetkili yer olan borçlunun yerleşim yerindeki icra dairesinde (HMK m.6), bonoda öngörülen ödeme yerinde (HMK. m 10), ayrıca İİK'nın 50. maddesinin 1. fıkrası uyarınca bononun tanzim edildiği yerdeki icra dairesinde yapılabilir.”(YHGK, 2019/12-177 E. , 2022/676 K. , 18.05.2022 T./ KİB, E.T. 15.10.2022).

senetlerinde yetkili icra dairesini tespit edebilmek için hem genel yetki kurallarından hem de para borcu içeren bu senetlerde ifa yerinden hareket etmek gerekir.¹⁵⁴

Kambiyo senetleri alacak senetleri olup bu alacak bir miktar paradan oluşmaktadır.¹⁵⁵ Para borçlarında ifa yeri ise TBK md. 89/1-1 hükmü uyarınca, kural olarak, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yeridir.¹⁵⁶ TBK md. 89 kapsamında para borçlarında ifa yeri, alacaklının ifa zamanındaki yerleşim yeridir. Kambiyo senetleri, bir para borcu içermesine rağmen bu kurala istisna teşkil etmektedir.¹⁵⁷ Bu nedenle kambiyo senetlerinden doğan alacaklar için TBK md. 89/1 hükmü uygulanamaz.¹⁵⁸ Başka bir deyişle kambiyo senedi alacaklısı TBK hükmüne dayanarak kendi yerleşim yerinde takip başlatamaz. Kambiyo senetleri ile takipte yetkili icra daireleri HMK md. 6, 10 ve İİK md. 50/1 hükümlerine göre belirlenecek olup bu hükümler uyarınca borçlunun yerleşim yeri, düzenleme ve ödeme yerindeki icra daireleri yetkili olacaktır.

Görev, bir davaya konu itibariyle hangi mahkemenin bakacağıyla, yetki ise bir davaya yer itibariyle neredeki mahkemenin, icra takipleri bakımından ise neredeki icra dairesinin bakacağıyla ilgilidir.¹⁵⁹ Medeni usul hukukunda görev kamu düzeninden olup(HMK md. 1) öneminden dolayı kanunda bir dava şartı olarak düzenlenmişken yetki, kesin yetki halleri haricinde, kamu düzeninden olmayıp dava şartı niteliğinde değildir.¹⁶⁰ Başka bir deyişle kural olarak yetki kuralları kamu düzenine ilişkin olmayıp davanın yetkisiz mahkemede açılması veya takibin yetkisiz icra dairesinde başlatılması halinde yetkisizlik itirazında bulunulması gerekmektedir. Kesin yetki halleri dışında mahkemece resen göz önünde bulundurulamayacağından yetkisiz mahkemede dava açılması halinde itiraz edilmemesi

---

¹⁵⁴ TÜZEMEN ATİK, s. 5.

¹⁵⁵ ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s. 23 vd.

¹⁵⁶ EREN, Fikret: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 20. Baskı, Ankara, 2016.

¹⁵⁷ TÜZEMEN ATİK, Ebru: **“Kambiyo Senetlerindeki Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalara Etkisi”**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S 2, Y 2021, s. 1-46.

¹⁵⁸ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 366.

¹⁵⁹ PEKCANITEZ, Hakan: **Medeni Usul Hukuku**, 1. Cilt, On İki Levha Yayınları, 15. Baskı, İstanbul, 2017. s. 233; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 158; KURU, Baki: **Medeni Usul Hukuku El Kitabı**, 1. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara,2020, s. 118.

¹⁶⁰ KURU, Baki: **“Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Üzerine Yapılacak Muameleler”**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 24, S 1, Y 1967, s. 155-181.

yetkisiz mahkemenin yetkili hale gelmesiyle sonuçlanacaktır. Aynı şekilde kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurulması halinde icra müdürü tarafından re'sen göz önünde bulundurulması gereken hususlar arasında yetki bulunmamaktadır. İcra müdürü ancak takip talebinin İİK md. 58¹⁶¹'deki koşulları taşıyıp taşımadığını ve md. 168/1¹⁶²'deki hususları resen inceleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu nedenle icra müdürü söz konusu takip bakımından icra dairesinin yetkili olup olmadığını göz önünde bulunduramayacaktır. İcra müdürünün takip talebini alırken yetki hususunu re'sen göz önünde bulundurması söz konusu olmayacağından yetkisiz bir icra dairesinde de icra takibi başlatılması mümkündür. İİK md. 50'nin yetki yönünden HMK'ya atfı dolayısıyla yetkisiz bir icra dairesinde takip başlatılması halinde nasıl bir yol izleneceğine ilişkin olarak HMK'daki yetki kurallarına bakılacaktır. HMK md. 19 hükmü uyarınca yetki itirazında yetkili mahkemenin gösterilmesi gerekir. dolayısıyla takip borçlusunun yetkiye itiraz etmesi halinde birden fazla yetkili icra dairesi bulunduğundan takip talebinde yetkili icra dairesini de belirtmelidir. Başka bir ifadeyle takip borçlusu yetkiye itiraz etmek istediği takdirde HMK md.19/2 hükmü gereği yetkili icra dairesini de belirtmek zorundadır.¹⁶³ Aksi halde yetki itirazı geçerli olmayacaktır.

¹⁶¹Takip talebi icra dairesine yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda yapılır. Talepte şunlar gösterilir:

1. Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı; alacaklı veya vekili adına ödemenin yapılacağı banka adı ile hesap bilgileri; varsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası; şöhret ve yerleşim yeri; alacaklı yabancı memlekette oturuyorsa Türkiye'de göstereceği yerleşim yeri (Yerleşim yeri gösteremezse icra dairesinin bulunduğu yer yerleşim yeri sayılır.);

2. Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı, alacaklı tarafından biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yeri; Bir terekeye karşı yapılan taleplerde kendilerine tebligat yapılacak mirasçılardan adı, soyadı, biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yerleri;

3. Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi;

4. Senet, senet yoksa borcun sebebi;

5. Takip yollarından hangisinin seçildiği; Alacak belgeye dayanmakta ise, belgenin aslının veya alacaklı yahut mümessili tarafından tasdik edilmiş, borçlu sayısından bir fazla örneğinin takip talebi anında icra dairesine tevdi mecburidir.

¹⁶² Bu hüküm uyarınca kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurulması halinde icra müdürü md. 58'deki unsurlara ek olarak senedin kambiyo vasfını taşıyıp taşımadığını ve vadesinin gelip gelmediğini resen kontrol etme yükümlülüğü bulunmaktadır.

¹⁶³ “müteriz borçlu şirketin icra mahkemesinde yetki itirazında bulunurken, borçlu şirket merkezinin bulunduğu Antalya veya çekin keşide yeri olan Samsun İcra Daireleri'nin yetkili olduğunu ileri sürerek

4. D.ÇEKTE DÜZENLEME YERİNİN ÇEKE UYGULANACAK HUKUK KURALLARININ BELİRLENMESİNE ETKİSİ

Yukarıda değinmiş olduğumuz üzere yaygın bir kullanım alanına sahip olan çek, yalnızca ülkemizde değil dünyanın birçok yerinde kullanılmaktadır. Çekin düzenlenmiş olduğu ülke dışında da tedavül etmesi çok sık görülen bir durumdur.¹⁶⁴ Dolayısıyla çekle ilgili işlemlerin farklı ülkelerin sınırları içinde yapılması gerekebilir. Uluslararası alanda kullanılan bu çeklerde yabancılık unsurunun varlığı kaçınılmaz olmaktadır. Bu durum ortaya çıkan uyuşmazlığa hangi hukukun uygulanacağı gibi çeşitli kanunlar ihtilafi sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Yabancılık unsuru¹⁶⁵ taşıyan bir çeke ilişkin uyuşmazlık çıkması ve bu uyuşmazlığın Türk mahkemelerinde dava konusu edilmesi söz konusu uyuşmazlığa hangi hukukun uygulanacağını gündeme getirmektedir. Yabancılık unsuru taşıyan bir uyuşmazlıkta hangi hukukun uygulanacağını belirleme işlemi vasıflandırma olarak nitelendirilmektedir.¹⁶⁶ Yabancılık unsuru taşıyan bir özel hukuk uyuşmazlığına uygulanacak hukukun belirlenmesine ilişkin usul ve esaslar 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun¹⁶⁷ ile düzenlenmiş olmasına rağmen yabancılık unsuru taşıyan kambiyo senetlerine (çek, poliçe, bono) ilişkin uyuşmazlıklarda uygulanacak hukukun tespitini sağlayan kanunlar

---

İstanbul İcra Dairesi'nin yetkisine itiraz ettiği, ancak birden fazla olarak ifade ettiği yetkili icra dairelerinden hangisini seçtiğini belirtmediği anlaşılmıştır. Bu durumda muteriz borçlu şirket, yetki itirazında, HMK'nın 19/2. maddesinde yazılı "birden fazla yetkili mahkeme varsa seçtiği mahkemeyi bildirir" hükmünü yerine getirmemiştir. Bu nedenle, borçlunun yetki itirazının geçersiz olduğunun kabulü..."(Yargıtay 12 HD, 2021/10179 E. , 2022/3189 K. , 14.03.2022 T./ KİB, E.T. 16.10.2022); "...itiraz eden borçlu ...'a ödeme emrinin 23.07.2019 tarihinde Bağcılar/İstanbul adresinde tebliğ edildiği, süresinde borçlunun yetki itirazında bulunduğu, itirazında yetkili icra dairesi olarak gösterdiği Bakırköy İcra Dairelerinin yetkili olduğu..." **Yargıtay 12 HD, 2021/4849 E. , 2021/10662 K. , 25.11.2021 T./ KİB, E.T. 16.10.2022)**

¹⁶⁴AYGÜN, Mesut: *"Güncel Gelişmelerin Işığında Çekten Doğan Yabancı Unsurlu Uyuşmazlıklara Uygulanacak Hukukun Tespiti"*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61(3), Y 2012, s. 925-972.

¹⁶⁵Yabancılık unsuru, mahkemenin hukukundan farklı bir devletin hukuku ile bağlantılısını sağlayan maddi vakıa veya taraf iradesinden doğabilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÇELİKEL/ERDEM: **Milletlerarası Özel Hukuk**, Beta Yayınları, 15. Baskı, İstanbul, 2018, s. 5.

¹⁶⁶ÇELİKEL/ERDEM, s. 74.

¹⁶⁷5718 sayılı Kanun 27.11.2007 tarihinde kabul edilerek 26728 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe girmiştir.

ihtilafi kuralları MÖHUK'te değil TTK'da hüküm altına alınmıştır.¹⁶⁸ Kambiyo senetlerinden poliçe ve bonoya ilişkin kanunlar ihtilafi kuralları TTK'nın "Kanunlar İhtilafi" başlıklı 766 ilâ 775.maddeleri arasında düzenlenmişken çeke ilişkin kanunlar ihtilafi kuralları ise 819 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. Çeke ilişkin kanunlar ihtilafi kuralları yukarıda da belirtildiği gibi TTK'da yer almaktadır. Ancak, Türk Ticaret Kanununda kanunlar ihtilafına ilişkin hüküm bulunmayan hallerde¹⁶⁹, genel düzenleme niteliğinde olan MÖHUK hükümleri uygulanacağına dikkat edilmelidir.¹⁷⁰

Çeke ilişkin yabancı unsurlu bir uyuşmazlık söz konusu olduğu takdirde kanunlar ihtilafi suretiyle vasıflandırma yaparak uygulanacak hukukun belirlenebilmesi için öncelikle uyuşmazlığa konu senedin çek vasfını taşıyıp taşımadığı tespit edilmeli¹⁷¹ daha sonra TTK md. 819 vd. hükümlerinden yararlanarak uygulanacak hukuk kuralları belirlenmelidir.¹⁷²

Kambiyo senetlerinin şekli açıdan geçerliliklerine uygulanacak hukuk, poliçe, bono ve çekler açısından benzer hükümlerle düzenlenmiş olmakla birlikte çekler açısından uygulanacak hukukun belirlenmesinde alternatifli bir sistem benimsenmiştir.

TTK m. 820 hükmüne göre, "*Çeke ait borçlanmaların şekli, bu borçlanmaların imza edilmiş olduğu ülkenin hukukuna göre belirlenir. Bununla beraber ödeme yeri hukukunun öngördüğü şekle uyulması yeterlidir.*

767'inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları da uygulanır."

Görüldüğü üzere, md. 820 hükmü ile yabancılık unsuru taşıyan bir çekin şekil açısından geçerliliğine, imzalandığı yerin hukuku uygulanacaktır. Poliçe ve bonoda olduğu gibi, çek açısından da şekle uygulanacak hukuk yönünden *LRA (Logus Regit Actum)* kuralı

¹⁶⁸ŞENSÖZ MALKOÇ, Ebru: "*Türk Kanunlar İhtilafi Kurallarına Göre Yabancılık Unsuru Taşıyan Bonoya Bağlı Uyuşmazlıklara Uygulanacak Hukuk*", Public and Private International Law Bulletin, Prof. Cemal Şanlı'ya Armağan, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 40(2), s. 1569-1611.

¹⁶⁹TTK özel kanun, MÖHUK genel kanun niteliğinde olduğu için TTK'da hüküm olması halinde özel kanun öncelikli olduğu için TTK hükümleri uygulanacaktır. TTK'da hüküm bulunmaması halinde ise MÖHUK hükümleri uygulanacaktır.

¹⁷⁰AYGÜN, s. 928.

¹⁷¹ERKAN, Mustafa: "*Kambiyo Senetlerinin Şekil Bakımından Geçerliliğine Uygulanacak Hukuk: Tamamlayıcı Kuralda Vatandaşlık Faktörü*", Araştırma Makalesi, s. 751-768; AYGÜN, s. 928.

¹⁷²ŞENSÖZ MALKOÇ, s. 1579.

benimsenmiştir.¹⁷³ Bu durumda, çeke ilişkin bir borçlanmanın şekil açısından geçerli olabilmesi için, imza yeri hukukunun öngördüğü şekil şartlarına uygun olması gerekir.¹⁷⁴ Fakat imza yeri hukuku, başka bir deyişle çekin düzenlendiği yerin hukukunun uygulanması zorunlu kılınmamıştır. Çekin ödeneceği yerin hukukunun da uygulanabileceği düzenlenmekle düzenleme yeri hukuku veya ödeme yeri hukukunu seçme imkanı tanınmıştır. Dolayısıyla poliçe ve bono için *LRA* kuralının uygulanması zorunlu iken, çekler açısından *LRA* kuralı yumuşatılmıştır.¹⁷⁵

5. SONUÇ

Çek, kıymetli evrakın özel bir türünü oluşturan ve kanunda kambiyo senedi olarak nitelendirilen üç tür senetten biridir. Kambiyo senetleri sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. Söz konusu şekil şartlarının eksikliği senedin çek vasfını kazanmasını engeller. Bu çalışma ile ele aldığımız düzenleme yeri de kanunda çekin zorunlu şekil şartları arasında sayılmış olmakla birlikte eksikliği senedin çek vasfını kazanmasını doğrudan engellemez. Düzenleme yeri, alternatifli olarak bulunması zorunlu bir unsurdur. Düzenleme yeri olarak ayrıca bir yer belirtilmemiş olması halinde kanun koyucu, düzenleyenin adının yanında bir yer yazılı olması halinde bu yerin düzenleme yeri olarak kabul edileceğini hükme bağlamıştır. Bu nedenle çekte düzenleme yerinin doğru bir şekilde tespiti önemlidir. Düzenleme yeri olarak yazılacak yerin mülki bir idari birim olması gerektiği, gerek Yargıtay gerek doktrin tarafından kabul edilmekle birlikte mülki idari birim kavramından ne anlaşılması gerektiği konusunda bir görüş birliği mevcut değildir. Ayrıca idari birim adının kısaltılarak yazılıp yazılmayacağı, yazılması halinde bu durumun senedin çek vasfına etkisi konusu da tartışmalıdır. Her ne kadar Yargıtay hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde neresi olduğu anlaşılabilen idari birim isimlerinin kısaltılarak yazılabileceği konusunda içtihatların birleştirilmesine karar vermişse de bu kararın soruna kalıcı bir çözüm getiremediği gerekçesiyle doktrinde bazı hukukçularca eleştirilmektedir.

Çek, diğer kambiyo senetlerinin aksine kredi değil ödeme aracı olması dolayısıyla para yerine kullanılabilmesi, düzenleyeni nakit taşıma sorunundan kurtarması ve sağladığı birçok

---

¹⁷³Locus Regit Actum(*LRA*) kuralı, hukuki işlemin şekline yapıldığı yer hukukunun uygulanmasıdır. Bu kural özellikle uluslararası ilişkilerin gelişmesiyle bir ülkede yapılan işlemin diğer ülkelerde de geçerli olmasını ve böylelikle yapılan işleme güvenlik sağlanmasına imkan vermektedir. Ayrıntılı Bilgi İçin Bkz. ÇELİKEL/ERDEM, s. 35; AYGÜN, s. 950.

¹⁷⁴ ERKAN, s. 755.

¹⁷⁵AYGÜN, s. 950 vd. ; ÇELİKEL/ERDEM, s. 35 vd.

kolaylık sayesinde yaygın bir kullanıma sahiptir. Yaygın bir kullanıma sahip olması ve taşıdığı önem dolayısıyla birçok kanunda çek ve diğer kambiyo senetlerine ilişkin özel hükümler mevcuttur. TTK ve ÇekK'da çekte ilişkin temel hükümler yer almakta olup diğer hukuk disiplinlerini ilgilendiren yönleriyle ilgili kanunlarda da hükümler mevcuttur. İcra ve iflas hukukunda kambiyo senetlerine özgü olmak üzere ayrı bir takip yolu düzenlenmiştir. Bir senedi bu yolla takibe konu edebilmek için öncelikle senedin TTK anlamında kambiyo senedi vasfına haiz olması gerekir. Bu yolla takipte yetkiye ilişkin olarak İİK, HMK'nın yetkiye ilişkin hükümlerine atıf yapmakta ve ayrıca çekin düzenlendiği yerdeki icra dairesinin de yetkili olacağını hükme bağlamaktadır. Dolayısıyla çekteki düzenleme yeri yetki konusunda senet alacaklısına ek bir imkan sağlamaktadır. Ayrıca çekte düzenleme yerinin etki ettiği bir diğer husus ise ibraz sürelerinin belirlenmesidir. Nitekim çek bir ödeme aracı olarak öngörüldüğü için çekte vade söz konusu değildir. Bunun yerine çekte kısa ibraz süreleri öngörülmüştür. Kanunda üç tür ibraz süresi belirlenmiş olup bu süreler çekteki düzenleme yeri ile ödeme yerinin farklı yerler olup olmamasına göre belirlenmektedir. Çek hamilinin çekte ilişkin haklarını kullanabilmesi için kanunda öngörülen ibraz süresi içerisinde çeki ödeme için muhataba ibraz etmek zorundadır. Süresinde ibraz edilmemesi halinde senet çek vasfını yitirecektir. Dolayısıyla çekteki ibraz sürelerinin doğru tespiti önem arz etmektedir. Görüldüğü üzere çekte düzenleme yeri yalnızca senedin çek vasfını etkilememektedir. Aynı zamanda kambiyo senetlerine özgü takip yollarında yetkili icra dairesinin belirlenmesinde, çekin muhatap bankaya hangi sürelerde ibraz edileceğinin belirlenmesine de etki etmektedir. Yaygın bir kullanım alanına sahip olan çek, uluslararası ticarete de kullanılmakta, böylelikle bir ülkede düzenlenen çek başka bir ülkede tedavüle çıkarılabilmektedir. Yabancılık unsur taşıyan bir senede uygulanacak hukukun belirlenebilmesi için öncelikle senedin çek vasfını taşıyıp taşımadığı belirlenmelidir. Bünyesinde yabancılık unsuru barındıran çeklerde şekle ilişkin kaynaklanan uyuşmazlıklarda LRA kuralı dolayısıyla düzenleme yeri hukukuna göre senedin şekle uygun olarak yapıp yapılmadığı belirlenmektedir. Çeklerin şekline ilişkin düzenleme yeri hukukunun uygulanması zorunlu olmamakla birlikte ödeme yeri hukuku ile seçimlik olarak uygulanabilecek bir hukuk olarak hükme bağlanmıştır.

6. KAYNAKÇA

- TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Yayınları, 15. Baskı, 2017.
- AKDOĞAN, Cem Alper: **“Belgede Sahtecilik Suçlarında Belge Kavramı”**, Turkish Buisness Journal, C 3, S 5, Y 2022, s. 14-31.
- GÖRKEMLİ, Burcu: **“Ceza Hukukundaki Sahtecilik Suçları İle Vergi Ceza Hukukundaki Sahte Belge Düzenleme-Kullanma Suçu”**, TAAD, S 47, Y 2021, s. 407-434.
- BAHTİYAR, Mehmet. **Kıymetli Evrak Hukuku**, Beta Yayınları, 14. Baskı, 2016, İstanbul.
- ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Vedat Yayıncılık, 12. Baskı, 2019, İstanbul.
- POROY/TEKİNALP, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, Vedat Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş ve Yeniden Yazılmış 22. Baskı, İstanbul, 2018.
- KAMACI, Ekin Cansu/ ÖNDER, Fahrettin: **“Kambiyo Senetleri İle Makbuz Senetlerinin Benzer ve Farklı Yönleri”**, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 11, S 1, Y 2021, s. 229-253.
- İMREGÜN, Oğuz: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Baskı, İstanbul, 2003.
- KENDİGELEN/KIRCA, **Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar/Kambiyo Senetleri**, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, Kasım 2019, İstanbul.
- AYLI, Ali/ YARDIMCIOĞLU, Didem. **“Çekte Düzenleme Tarihi ve Önemi”**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, B. 2015, s. 3195-3239.
- YILDIRIM, Ali Haydar: **“Türk Hukuku’nda Vadeli Çek(İleri Tarihli Çek) ve Bunun Doğurduğu Sonuçlara İlişkin Bazı Tespitler”**, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 21, S 4, Y 2017, s. 91-119.
- KÖLE, Mehmet/ GÖRGÜLÜ, Fatma. **“Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları”**, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.21, S. 35, Y. 2016, s. 79-157.
- DOMANİÇ, Hayri: **Kıymetli Evrak Hukuku, Fakülteler Matbaası**, 2. Baskı, İstanbul, 1975.
- DEMİRCİ, Serdar: **“Türk Hukukunda Elektronik Çeke Doğru, Dünü ve Bugünüyle Çek”**, Ankara Barosu Dergisi, 2020/3, s. 1-48.
- BOZER, Ali / GÖLE, Celal. **Kıymetli Evrak Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 8. Baskı, 2018, Ankara.
- CEBECİ, Emine. **“Çekin Ziyayı ve İptali”**, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, 2014.

- KENDİGELEN, Abuzer. **Çek Hukuku**, On İki Levha Yayınları, 5. Baskı, 2019, İstanbul.
- İSLAMOĞLU, Gülşah: “**Havale**”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 14, S 2, Y 2019, s. 525-552.
- BAHTİYAR, Mehmet. “**5941 Sayılı Çek Kanunu Açısından İleri Tarihli Çek**”, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.2, Y. 2013, s. 47-58.
- TUNA, E/ GÖÇ GÜRBÜZ, D: **Ticaret Hukuku Prensipleri Kıymetli Evrak**, Ankara, 2018.
- PULAŞLI, Hasan: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Adalet Yayınevi, 7. Baskı, Adana, 2005.
- AYLI, Ali. “**Çekte Düzenleyenin İmzasının Şekli, Yeri ve Önemi**”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 2-1, Y. 2017, s. 235-249.
- BAHTİYAR, Mehmet: “**Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Keşide Tarihi ve İmkânsızlığı**”, Makaleler I, İstanbul 2008.
- ÇELİK ÖZTÜRK, Zeynep. “**Çekin Unsurları Ve Çekte Ödeme**”, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, 2019.
- TOPALOĞLU, Mustafa. “**Çek Hukukunda Süreler ve Bu Sürelerin Aşılmasının Sonuçları**”, Adana Barosu 05-09 Nisan 2005 Avukatlar Haftası Etkinlikleri’nde sunulan tebliğ metni(mtopaloğlu.av.tr adresinden 03.05.2021 tarihinde alınmıştır.)
- ÖZTAN, Fırat: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, 2021, Ankara.
- KARAAHMETOĞLU, İsmail Özgün: “**Bonoda Düzenleme Yeri**”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 25, S 2, Y 2021, s. 165-209.
- MOROĞLU, Erdoğan: “**Kambiyo Senetlerinde Düzenleme Yeri**”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul, 2003.
- KARAHAN, Sami/ ARI, Zekeriyya/ BOZGEYİK, Hayri/ SARAÇ, Tahir/ ÜNAL, Mücahit: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 3. Baskı, Konya, 2015.
- MOROĞLU, Erdoğan/ KENDİGELEN, Abuzer: **İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, On İki Levha Yayınları, Güncelleştirilmiş 10. Baskı, İstanbul, 2014.
- KANDEMİR, Zeynep: **Kambiyo Senetlerinde İşlemlerin Ayakta Tutulması İlkesinin Görünüm Biçimleri ve Bu Senetlerde Bulunabilecek Zorunlu ve İhtiyari Unsurlar**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011.
- GENÇTÜRK, Muharrem: “**Çek Kanununda Düzenlenen Yeni Sisteme Göre İleri Tarihli Çekler Üzerine Bir Değerlendirme**”, EÜHFD, C 15, S 1-2, Y 2011, s. 120-159.
- HELVACI, Mehmet/AKSU, Raziye: “**Çekte Baskı Tarihinin Muhatap Bankanın Sorumluluğuna Etkisi**”, MÜHF-HAD, C23, S 2, s. 223-248.
- YIKAR, Mehmet Emin: “**Çekten Doğan Borcun Götürülecek Borçtan Aranılacak Borca Dönüşmesi Sorunu**”, YÜHFD, C 18, S 2, Y 2021, s. 1247-1263.
- NARBAY, Şafak: “**3167 Sayılı Çeklerle İlgili Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapan 4814 Sayılı**

- Kanunun “Çekte Şekil Şartları” ve “Muhatabın Ödeme Yükümlülüğü” Konuları Açısından İncelenmesi*”, AÜEHFD, C 7, S 1-2, Y 2003, s. 467-496.
- ÜNKAYA, Gülümser: *“Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması” Hakkındaki Yasaya Göre Çekle İlgili İşlemler*”, Öneri Dergisi, C 2, S 9, Y 1998, s. 57-59.
- AYDIN, Hanife/ BADAĞ, Zehra: *“Çekin Ödeme İçin İbrahimde Muhatap Bankanın Yükümlülükleri”*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C 20, S 41, Y 2021, s. 898-923.
- SARIKAYA, Sinan/ SARIKAYA, Merve: *“7226 Sayılı Kanun Geçici Madde 1’in Çek İbrahim Sürelerine Etkisi”*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C 25, S 1, Y 2021, s. 243-266.
- ÇATIKKAŞ, Özgür/ DURAN, Hüsamettin: *“5941 Sayılı Çek Kanunu’nda Bankaların Yükümlülükleri”*, Maliye Finansal Yazıları, S 95, Y 2012, s. 23-58.
- PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES: *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, On İki Levha Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, 2019.
- ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI: *İcra ve İflas Hukuku*, Yetkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 2020.
- BÖRÜ, Levent: *“Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki”*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(1) 2016, s. 137-182.
- UYAR, Talih: *“Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu Takipte Ödeme Emrinin İçeriği(İİK. 168)”*, TBB Dergisi, 2013(108), s. 363-376.
- TÜZEMEN ATİK, Ebru: *“Kambiyo Senetlerindeki Yetki Kaydı ve Bu Kaydın Tacir veya Kamu Tüzel Kişisi Olmayan Avalist ve Cirantalara Etkisi”*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 25, S 2, Y 2021, s. 1-46.
- EREN, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 20. Baskı, Ankara, 2016.
- ÇİÇEKLİ, Ali Fuat: *“Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yoluyla Takipte Menfi Tespit Davasının Nitelikleri”*, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 11, S 2, Y 2021, s. 893-901.
- PEKCANITEZ, Hakan: *Medeni Usul Hukuku*, 1. Cilt, On İki Levha Yayınları, 15. Baskı, İstanbul, 2017.
- ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, *Medeni Usul Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.
- KURU, Baki: *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, 1. Cilt, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.

KURU, Baki: **“Hukuk Usulünde Görevsizlik ve Yetkisizlik Üzerine Yapılacak Muameleler”**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 24, S 1, Y 1967, s. 155-181.

ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN: **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018.

GÖRGÜN/BÖRÜ/TORAMAN/KODAKOĞLU: **Medeni Usul Hukuku**, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2019.

AYGÜN, Mesut: **“Güncel Gelişmelerin Işığında Çekten Doğan Yabancı Unsurlu Uyuşmazlıklara Uygulanacak Hukukun Tespiti”**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61(3), Y 2012, s. 925-972.

ÇELİKEL/ERDEM: **Milletlerarası Özel Hukuk**, Beta Yayınları, 15. Baskı, İstanbul, 2018.

ŞENSÖZ MALKOÇ, Ebru: **“Türk Kanunlar İhtilafı Kurallarına Göre Yabancılık Unsuru Taşıyan Bonoya Bağlı Uyuşmazlıklara Uygulanacak Hukuk”**, Public and Private International Law Bulletin, Prof. Cemal Şanlı'ya Armağan, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 40(2), s. 1569-1611.

ERKAN, Mustafa: **“Kambiyo Senetlerinin Şekil Bakımından Geçerliliğine Uygulanacak Hukuk: Tamamlayıcı Kuralda Vatandaşlık Faktörü”**, Araştırma Makalesi, s. 751-768.

Yararlanılan İnternet Siteleri

- Kazancı İçtihat Bankası
- mtopaloğlu.av.tr